

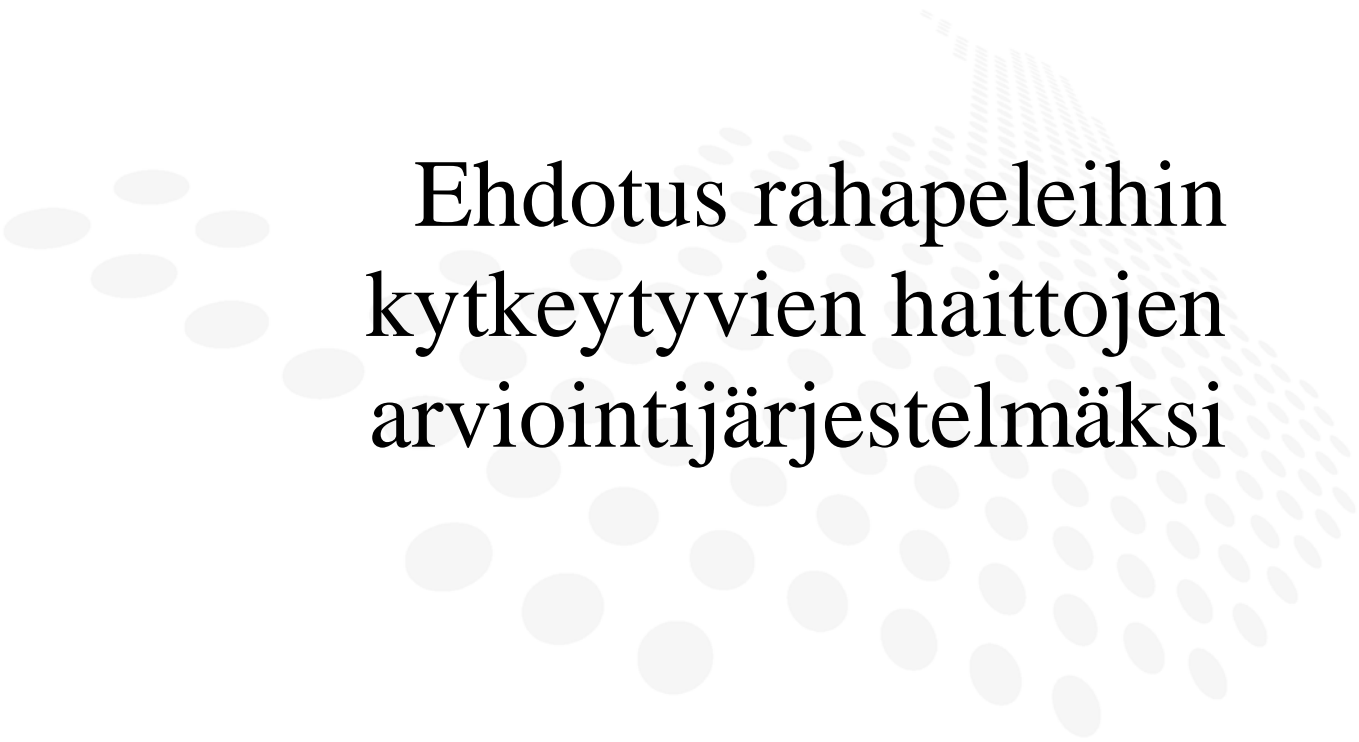
Ehdotus rahapeleihin kytkeytyvien haittojen arviointijärjestelmäksi

Sisäinen turvallisuus

SISÄASIAINMINISTERIÖN JULKAISUJA 10/2012

SISÄASIAINMINISTERIÖ
Sisäinen turvallisuus

Ehdotus rahapeleihin kytkeytyvien haittojen arviointijärjestelmäksi

Helsinki 2012

Sisäasiainministeriö
Helsinki
Helsinki 2012

ISSN 1236-2840
ISBN 978-952-491-737-7 (nid.)
ISBN 978-952-491-738-4 (PDF)

Tekijät (toimielimestä, toimielimen nimi, puheenjohtaja, sihteeri) Hallitusneuvos Katriina Laitinen (puheenjohtaja) Ylitarkastaja Saaramia Varvio (sihteeri) Tutkija Antti Murto (sihteeri)		Julkaisun laji Työryhmämuistio	
		Toimeksiantaja Sisäasiainministeriö ja Sosiaali- ja terveysministeriö	
		Toimielimen asettamispäivä 2.3.2011	
Julkaisun nimi Ehdotus rahapeleihin kytkeytyvien haittojen arviointijärjestelmäksi			
Julkaisun osat muistio			
Tiivistelmä Sisäasiainministeriö ja sosiaali- ja terveysministeriö asettivat yhteisellä päätöksellä 2.3.2011 työryhmän laatimaan ehdotuksen rahapeleihin kytkeytyvien haittojen arviointijärjestelmäksi. Rahapelitoiminta on erityislaatuista arpajaistointia, koska rahapeleihin liittyvä rahavoiton mahdollisuus tekee niistä kuluttajalle houkuttelevamman kuin muista arpajaisista. Lakisääteisten yksinoikeustoimijoiden nimenomaisena lakisääteisenä tehtävänä on rahapelien toimeenpaneminen siten, että rahapelitoimintaan osallistuvien oikeusturva taataan, väärinkäytökset ja rikokset estetään sekä pelaamisesta aiheutuvia sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja vähennetään.			
Työryhmän tavoitteeksi asetettiin rahapelihaittojen mahdollisimman tehokas ehkäisy. Työryhmän tehtävänä oli selvittää yksittäisten rahapelituotteiden haitallisuuden arvioinnissa käytettäviä eri menetelmiä, määrittellä pelituotteiden ominaispiirteet, joihin liittyy erityinen pelihaittojen vaara sekä laatia ehdotus rahapeleihin kytkeytyvien erityisten pelihaittojen arviointijärjestelmäksi. Ehdotuksen tuli sisältää esitykset menettelyistä, joilla arvioidaan pelien haitallisuus vahvistettaessa pelisääntöjä sekä seurattaessa ja arvioitaessa pelien toimeenpanosta aiheutuvia haittavaikutuksia.			
Työryhmän ehdotuksen mukaan rahapelien sääntöjä koskevan asetuksen antamisen yhteydessä, ja jo olemassa olevien pelien osalta, tulee arvioida pelin tahti, pelituotteiden peli- ja panosvalikoima, pelin palkitsevuus, pelituotteen tarjonta ja peliin liittyvät lisähoudutukset. Pelin tahdin tarkastelussa erotetaan omaksi alueekseen tuloksen selviämisenopeus panoksen asettamisesta, voitonmaksun välittömyys ja arvontojen tiheys. Peli- ja panosvalikoiman tarkastelussa kiinnitetään huomiota pelituotteiden monipuolistumiseen sekä monimutkaistumiseen ja pelin palkitsevuuden arvioinnissa seurataan pelin palautusprosenttia ja voitto-osumien tiheyttä. Rahapelien lisähoudutuksina arvioidaan taidon tai ”koetun taidon” merkitys pelin pelaamisessa, pelin sääntöjen ja toimintalogiikan selkeys pelaajalle, peliin liittyvät sosiaaliset elementit, mahdollisuus vapaapeleihin (muun muassa bonuspelit) ja yllätysvoittoihin (esimerkiksi jackpot-arvonnat), ”läheltä piti” -tilanteiden esiintyvyys sekä pelin visuaalisuuteen ja efekteihin liittyvät ominaisuudet sekä kanta-asiakkuusohjelmat. Pelituotteen tarjonnan osalta huomiota kiinnitetään, pelin saatavuuden lisäksi, myös pelin näkyvyyteen ja markkinointiin, sekä siihen kuinka helppoa tai hankalaa pelin aloittaminen on.			
Rahapelien haitallisuuden arviointi on luonteeltaan rahapelaamisen haittojen ehkäisyyn liittyvää viranomaistyötä ja sisäasiainministeriön rahapelien sääntöihin liittyvän asetusvalmistelun tukemista. Raporttiin sisältyy ehdotus rahapelien haitallisuuden arvioinnissa käytettäväksi menettelyksi.			
Työryhmä ehdottaa että rahapelien haitallisuuden arvioimiseksi tulee perustaa arviointityöryhmä rahapeliasioiden asiantuntijoista määrääjäksi. Asetettavalle työryhmälle tulisi palkata kokopäivätoiminen asiantuntijasihteeri.			
Avainsanat (asiasanat) Arpajaiset, arviointi, ennaltaehkäisy, rahapelit			
Muut tiedot Sähköisen julkaisun ISBN 978-952-491-738-4 (PDF), osoite www.intermin.fi/julkaisut			
Sarjan nimi ja numero Sisäasiainministeriön julkaisut 10/2012		ISSN 1236-2840	ISBN 978-952-491-737-7
Kokonaissivumäärä 40	Kieli suomi	Hinta 20 € + alv	Luottamuksellisuus julkinen
Jakaja Sisäasiainministeriö		Kustantaja/julkaisija Sisäasiainministeriö	

Författare (uppgifter om organet: organets namn, ordförande, sekreterare) Regeringsråd Katriina Laitinen Överinspektör Saaramia Varvio (sekreterare) Forskare Antti Murto (sekreterare)		Typ av publikation Promemoria av arbetsgruppen	
		Uppdragsgivare Inrikesministeriet och social- och hälsovårdsministeriet	
		Datum för tillsättandet av organet 2.3.2011	
Publikation (även den finska titeln) Myndigheternas bedömningssystem för bedömning av penningspels skadeverkningar			
Publikationens delar Promemoria			
Referat Inrikesministeriet och social- och hälsovårdsministeriet tillsatte genom ett gemensamt beslut den 2 mars 2011 en arbetsgrupp med uppgift att lägga fram ett förslag till system för bedömning av penningspels skadeverkningar. Penningspelsverksamhet är en speciell form av lotteriverksamhet, eftersom spelen är förknippade med möjligheten att vinna pengar, vilket gör dem attraktivare för konsumenten än andra lotterier. Lagstadgade aktörer med ensamrätt har som uttrycklig lagstadgad uppgift att anordna penningspel så att rättsskyddet för dem som deltar i penningspel garanteras, oegentligheter och brott hindras och de sociala problem och hälsoproblem som deltagande i spel orsakar minskas. Arbetsgruppen fick som mål att så effektivt som möjligt förebygga de skadeverkningar som penningspelproblem orsakar. Arbetsgruppen hade som uppgift att utreda olika metoder som tillämpas i bedömningen av enskilda penningspelprodukters skadeverkningar, fastställa de särdrag hos spelprodukterna som medför risk för skadeverkningar samt lägga fram ett förslag till system för bedömning av särskilda skadeverkningar i anknytning till penningspel. Förslaget skulle innehålla framställningar om metoder för bedömning av spelens skadlighet vid fastställandet av spelreglerna och för uppföljningen och bedömningen av de skadeverkningar som anordnandet av spelen medför. Enligt arbetsgruppens förslag ska speltempot, spelprodukternas spel- och insatsurval, spelets meningsfullhet, spelproduktutbudet och tilläggslockelser i anknytning till spelet utvärderas i samband med att förordningen om spelregler för penningspel utfärdas och för redan befintliga spel. Vid granskningen av speltempot avskiljs som särskilt område den tid som går åt från insats till slutresultat, tiden för vinstutbetalning och utlottningsfrekvensen. Vid granskningen av spel- och insatsurvalet uppmärksammas spelprodukternas mångsidighet och komplexitet och i bedömningen av spelets meningsfullhet följs spelets återbetalningsprocent och frekvensen för vinnande kombinationer upp. Som tilläggslockelser vid penningspel bedöms betydelsen av skicklighet eller "den upplevda skickligheten" i spelet, spelreglernas och spellogikens entydighet för spelaren, de sociala elementen i anknytning till spelet, möjlighet till frispel (bland annat bonusspel) och överraskningsvinster (till exempel jackpot-dragningar), frekvensen av "nära ögat"-vinster samt egenskaper i anknytning till spelets visuella utseende och specialeffekter samt stamkundsprogram. I fråga om spelproduktutbudet uppmärksammas utöver tillgången till spelet även dess synlighet och marknadsföring samt hur lätt eller svårt det är att inleda spelet. Bedömningen av penningspels skadeverkningar är till sin natur myndighetsarbete i anslutning till förebyggandet av skador till följd av penningspel och stöd för inrikesministeriets beredning av förordningar om spelregler för penningspel. I rapporten ingår ett förslag till förfarande vid bedömningen av penningspels skadeverkningar. Arbetsgruppen föreslår att det för bedömningen av penningspels skadeverkningar tillsätts en utvärderingsgrupp bestående av experter på frågor kring penningspel på viss tid. För arbetsgruppen som tillsätts bör en sakkunnigsekreterare anställas på heltid.			
Nyckelord Lotterier, bedömning, förebyggande, penningspel			
Övriga uppgifter Elektronisk version, ISBN 978-952-491-738-4 (PDF), www.intermin.fi/publikationer			
Seriens namn och nummer Inrikesministeriets publikation 10/2012		ISSN 1236-2840	ISBN 978-952-491-737-7
Sidoantal 40	Språk finska	Pris 20 € + moms	Sekretessgrad offentlig
Distribution Inrikesministeriet		Förläggare/utgivare Inrikesministeriet	

Sisäasiainministeriölle ja sosiaali- ja terveysministeriölle

Sisäasiainministeriö ja sosiaali- ja terveysministeriö asettivat yhteisellä päätöksellä 2.3.2011 työryhmän laatimaan ehdotuksen rahapeleihin kytkeytyvien haittojen arviointijärjestelmäksi. Työryhmän tavoitteeksi asetettiin rahapelihaittojen mahdollisimman tehokas ehkäisy.

Työryhmän tehtävänä oli:

- selvittää yksittäisten rahapelituotteiden haitallisuuden arvioinnissa käytettäviä eri menetelmiä;
- määritellä sellaisten pelituotteiden ominaispiirteet, joihin liittyy erityinen pelihaittojen vaara;
- laatia ehdotus rahapeleihin kytkeytyvien erityisten pelihaittojen arviointijärjestelmäksi. Ehdotuksen tuli sisältää esitykset menettelyistä, joilla arvioidaan pelien haitallisuus vahvistettaessa pelisääntöjä sekä seurattaessa ja arvioitaessa pelien toimeenpanosta aiheutuvia haittavaikutuksia;
- laatia ehdotus menettelyistä, jonka mukaan rahapeliyhteisöt käytännössä luovuttavat arpajaislain 53 §:n mukaiset arpajaisiin osallistumisesta aiheutuvien ongelmien seurantaa ja tutkimusta varten tarpeelliset tiedot sosiaali- ja terveysministeriölle.

Työryhmän tuli kuulla toimeksiantoonsa liittyen kaikkia rahapeliluvan haltijoita, maa- ja metsätalousministeriötä sekä opetus- ja kulttuuriministeriötä. Työryhmällä oli mahdollisuus laatia tai laadituttaa toimeksiannon mukaisia selvityksiä ja tutkimuksia sekä kuulla asiantuntijoita.

Työryhmä asetettiin 1.3.2012 saakka. Työryhmän puheenjohtajana toimi hallitusneuvos Katriina Laitinen sisäasiainministeriöstä ja varapuheenjohtajana neuvotteleva virkamies Kari Haavisto sosiaali- ja terveysministeriöstä. Työryhmän sihteereinä toimivat ylitarkastaja Kari Kunnas Poliisihallituksesta 30.11.2011 saakka ja 1.12.2011 lähtien ylitarkastaja Saaramia Varvio Poliisihallituksesta sekä tutkija Antti Murto pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskuksesta Soccasta. Työryhmän jäseninä olivat neuvotteleva virkamies Sakari Airas ja ylitarkastaja Jukka Tukia sisäasiainministeriöstä, arpajaishallintopäällikkö Jouni Laiho ja ylitarkastaja Sirpa Mäkelä Poliisihallituksesta sekä kehittämisspäällikkö Saini Mustalampi Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselta.

Työryhmä on kokoontunut 11 kertaa. Toimeksiantonsa mukaisesti rahapeliyhteisöjen edustajista työryhmän kuultavina ovat olleet johtaja Ari Aarnihuhta, lakiasiainjohtaja Pekka Ilmivalta ja tuoteryhmäpäällikkö Harri Järvinen Veikkaus Oy:stä, yhteiskuntavastuupäällikkö Hannu Rinkinen, tutkimuspäällikkö Anssi Airas ja strategiapäällikkö Olli Hämäläinen Raha-automaattiyhdistyksestä sekä toimitusjohtaja Markku Breider ja varatoimitusjohtaja Pertti Koskenniemi Fintoto Oy:stä. Maa- ja metsätalousministeriöstä työryhmän kuultavana on ollut neuvotteleva virkamies Tauno Junttila ja opetus- ja kulttuuriministeriöstä neuvotteleva virkamies Matti Hietanen. Työryhmän kuultavina asiantuntijoina ovat olleet professori Pekka Sulkunen Helsingin yliopistosta, Peluurin kehittämisspäällikkö Mari Pajula sekä erikoistutkija Johanna Järvinen-Tassopoulos Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselta.

Työ tehtiin virkatyönä ja työryhmän kustannukset maksettiin SM:n osalta valtion talousarvion momentilta 26.01.01 ja sosiaali- ja terveysministeriön osalta valtion talousarvion momentilta 33.01.21.

Työryhmä luovuttaa yksimieliset ehdotuksensa sisäasiainministeriölle ja sosiaali- ja terveysministeriölle.

Helsingissä 20. maaliskuuta 2012.

Katriina Laitinen

Kari Haavisto

Sakari Airas

Jukka Tukia

Jouni Laiho

Sirpa Mäkelä

Saini Mustalampi

Saaramia Varvio

Antti Murto

Sisällys

1 Johdanto.....	11
2 Työryhmän keskeiset ehdotukset.....	12
2.1 Ehdotus rahapelien haitta-arvioinnissa huomioitavista tekijöistä, joita tarkastelemalla muodostetaan pelin riskiprofiili.....	12
2.2 Ehdotus arviointijärjestelmästä.....	13
2.3 Ehdotus niistä tiedoista, joita peliyhteisöjen tulee luovuttaa arpajaisiin osallistumisesta aiheutuvien ongelmien seuranta varten sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla.....	13
3 Suomen rahapelijärjestelmä.....	15
3.1 Arpajaislain tarkoitus ja tavoitteet.....	15
3.2 Euroopan unionin oikeuden ja toimielinten vaikutus kansalliseen rahapelitoimintaan.....	16
3.3 Rahapelitoiminnasta saatavien tuottojen käyttö.....	17
3.4 Rahapelitoiminnan valvonta sekä arpajaisten toimeenpanosta aiheutuvien ongelmien seuranta ja tutkimus sekä ehkäisy ja hoidon kehittäminen.....	18
3.5 Suomalaisten rahapelaaminen ja rahapelaamisesta aiheutuvat ongelmat.....	18
3.6 Peliyhteisöjen toimintaa koskeva sääntely.....	19
3.7 Rahapeliyhteisöjen pelitarjonta ja vastuullisuusohjelmat.....	20
3.7.1 Veikkaus Oy.....	20
3.7.2 Raha-automaattiyhdistys.....	20
3.7.3 Fintoto Oy.....	20
4 Rahapelien arviointimenetelmät.....	22
4.1 Rahapelituotteiden arviointi liittyä vastuulliseen pelitarjontaan.....	22
4.2 Yksittäisten pelituotteiden arviointiin kehitettyjä menetelmiä.....	23
4.3 Arviointimenetelmät ja tekniset sovellukset.....	23
4.4 Rahapelien haitta-arviointi -raportti.....	24
5 Pelituotteiden erityisen haitallisia ominaisuuksia.....	25
5.1 Arvioinnin kohde, yksittäiset pelit ja pelitarjonnan kokonaisuus.....	25
5.2 Rahapelien haitta-arvioinnissa huomioitavat tekijät.....	25
5.2.1 Pelin tahti.....	26
5.2.2 Peli- ja panosvalikoima.....	26
5.2.3 Pelin palkitsevuus.....	26
5.2.4 Pelituotteen tarjonta.....	26
5.2.5 Lisähoudutukset.....	27
6 Ehdotus pelihaittojen arviointijärjestelmäksi.....	28
6.1 Arviointiprosessi.....	28
6.2 Arviointityöryhmän kokoonpano ja resursointi.....	29
7 Arpajaisiin osallistumisesta aiheutuvien ongelmien seuranta.....	30
7.1 Ehdotus menettelystä tietojen luovuttamiseksi.....	30

Liitteet

Liite 1: Veikkauksen ilmoittama pelinimikelistaus	31
Liite 2: RAY:n ilmoittama pelinimikelistaus	32
Liite 3: Fintoton ilmoittama pelinimikelistaus	35
Liite 4: Pelituotteen riskiarvioinnissa huomioitavia ominaisuuksia	36
Liite 5: Ehdotus arvioinnissa käytettäväksi menettelyksi	37
Liite 6: Ehdotus rahapelikulutuksesta kerättäväksi tiedoksi	40

1 Johdanto

Suomalaisen rahapelipolitiikan tavoite on pelihaittojen mahdollisimman tehokas ehkäisy.

Sisäasiainministeriö asetti 30.11.2007 hankkeen (SM064:00/2007) arpajaislain uudistamiseksi. Arpajaislakihankkeen loppuraportissa todetaan, että teknologisen kehityksen myötä pelihaittojen riski ei määräydy enää pelkästään pelilaji- ja pelityyppikohtaisesti, vaan riski on arvioitava myös pelikohtaisesti kunkin pelin ominaisuudet sekä toimeenpano- ja jakelutavat huomioon ottaen. Erityisesti internetissä tapahtuva pelaaminen mahdollistaa nopeampaisen, lähiympäristön sosiaalisen kontrollin ulkopuolella olevan pelaamisen, johon liittyy erityisiä pelihaittariskejä. Sähköinen toimintaympäristö tuo uusia haasteita rahapeliin arviointiin erityisesti pelien haitallisuuden näkökulmasta.

Arpajaislakihankkeen loppuraportissa todetaan myös, että pelien ominaisuuksien ja pelien saatavuuden vaikutuksia on arvioitava sekä rahapeliyhteisöjen omassa kehitystoiminnassa että lupa- ja valvontaviranomaistoiminnassa määräyksiä annettaessa ja pelisääntöjä vahvistettaessa. Arviointi on tehtävä myös sen vuoksi, että rahapeliin markkinointi on arpajaislain (1047/2001) 14 b §:ssä kielletty muualla kuin erityisissä pelisaleissa, pelikasinoissa ja raviradoilla, joihin pelit tai niiden myyntipiste on sijoitettu, jos peleihin on pelisääntöjen vahvistamisen yhteydessä todettu liittyvän erityinen pelihaittojen vaara. Arviointien tulee tukeutua yhdessä sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan sekä riippumattomien tutkijoiden kanssa kehitettyyn arviointijärjestelmään.

Kaksivaiheisena toteutetun arpajaislakihankkeen ensimmäisen vaiheen ehdotusten pohjalta annettiin hallituksen esitys arpajaislain sekä eräiden markkinaoikeudellisten asioiden käsittelystä annetun lain 2 ja 7 §:n muuttamisesta (HE 96/2008 vp) sekä hallituksen esitys arpajaislain sekä eräiden markkinaoikeudellisten asioiden käsittelystä annetun lain 2 ja 7 §:n muuttamisesta annetun hallituksen esityksen (HE 96/2008 vp) täydentämisestä (HE 212/2008 vp). Näiden esitysten pohjalta annetut lait (661–663/2010) tulivat voimaan 1.10.2010.

Arpajaislakihankkeen toisen vaiheen ehdotusten pohjalta annettiin hallituksen esitys arpajaislain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 207/2010 vp). Tämän esityksen pohjalta annetut lait (575–578/2011) tulivat voimaan 1.1.2012.

Edellä selostetun lainsäädännön tavoitteena olevan rahapelaamisesta aiheutuvien sosiaalisten ja terveydellisten haittojen ehkäisemisen tehostamiseksi sisäasiainministeriö ja sosiaali- ja terveysministeriö asettivat yhteisellä päätöksellään työryhmän laatimaan ehdotuksen rahapeleihin kytkeytyvien haittojen arviointijärjestelmäksi.

2 Työryhmän keskeiset ehdotukset

Työryhmän raportti sisältää:

1. Ehdotuksen rahapelien haitta-arvioinnissa huomioitavista tekijöistä, joita tarkastelemalla muodostetaan pelin riskiprofiili.
2. Ehdotuksen arviointijärjestelmästä.
3. Ehdotuksen niistä tiedoista, joita peliyhteisöjen tulee luovuttaa arpajaisiin osallistumisesta aiheutuvien ongelmien seurantaan varten sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla.

Tässä luvussa esiteltyjä asioita käsitellään tarkemmin luvuissa 5, 6 ja 7.

2.1 Ehdotus rahapelien haitta-arvioinnissa huomioitavista tekijöistä, joita tarkastelemalla muodostetaan pelin riskiprofiili

Työryhmä ehdottaa, että rahapelien sääntöjen vahvistamisen yhteydessä tulee arvioida tässä esitettävät pelituotteeseen ja peliympäristöön liittyvät ominaisuudet. Pelien ominaisuuksia arvioidaan sekä uusien markkinoille tuotavien pelien että markkinoilla olemassa olevien pelien osalta. Arvioitaville ominaisuuksille tulee antaa painoarvot.

Pelin tahti

Pelin tahdin tarkastelussa erotetaan omaksi alueekseen tuloksen selviämisenopeus panoksen asettamisesta, voitonmaksun välittömyys ja arvontojen tiheys. Näiden tietojen avulla voidaan muodostaa arvio pelin maksimitahdista.

Peli- ja panosvalikoima

Pelituotteen ominaisuuksia peli- ja panosvalikoiman osalta arvioidaan muun muassa tarkastelemalla onko tuotteessa mahdollisuus yhteen vai useampaan veto-/pelimahdollisuuteen ja kuinka laajasta panostusskaalasta pelissä on mahdollista valita.

Pelin palkitsevuus

Pelin palkitsevuutta tarkasteltaessa tulee seurata mikä prosentuaalinen osuus peliin pelatusta rahasta palautuu pelaajalle voittoina, pelin voittofrekvenssiä tai voittosuhdetta sekä voittoluokkia ja päävoiton suuruutta.

Pelituotteen tarjonta

Pelituotteen tarjontaa arvioidessa tulee kiinnittää huomiota, pelin saatavuuden lisäksi, myös pelin näkyvyyteen ja markkinointiin, sekä siihen kuinka helppoa tai hankalaa pelin aloittaminen on.

Lisähoudutukset

Edellä mainittujen ominaisuuksien lisäksi pelituotteiden hättaprofiilia arvioitaessa huomioidaan taidon tai ”koetun taidon” merkitys pelin pelaamisessa, pelin sääntöjen ja toimintalogiikan selkeys pelaajalle, peliin tai peliympäristöön liittyvät sosiaaliset elementit, mahdollisuus vapaapeleihin (muun muassa bonuspelit) ja yllätysvoittoihin (esimerkiksi jackpot-arvonnat), ”läheltä piti” - tilanteiden esiintyvyys, pelin visuaalisuuteen ja efekteihin liittyvät ominaisuudet sekä kanta-asiakkuusohjelmat.

2.2 Ehdotus arviointijärjestelmästä

Rahapelien arviointijärjestelmällä tarkoitetaan viranomaisen ohjaamaa kokonaisprosessia rahapeleihin kytkeytyvien haittojen arvioimiseksi pelisääntöjen antamisen yhteydessä ja pelien toimeenpanon sekä markkinoinnin valvomiseksi. Arvioinnin tekemistä varten perustettaisiin arviointityöryhmä.

Tässä esitelty ehdotus käsitellään tarkemmin jäljempänä luvussa 6.

Työryhmän ehdotuksen mukaan aloite pelisääntöjä koskevan asetuksen antamiseksi tai voimassaolevan asetuksen muuttamiseksi voi tulla rahapelien säännöt antavalta sisäasiainministeriöltä tai muulta viranomaiselta tai rahapeliyhteisöltä. Aloitteen jälkeen sisäasiainministeriö arvioi tarpeen pelisääntöasetuksen muuttamiselle, valmistelee tarvittaessa uuden asetusluonnoksen ja käynnistää arviointiprosessin toimittamalla luonnoksen tarvittavine taustamateriaaleineen ja liiteaineistoineen arviointityöryhmälle. Sisäasiainministeriö voi myös tarvittaessa pyytää arviointityöryhmältä pelin uudelleen arviointia sen selvittämiseksi olisiko pelisääntöasetusta tarpeen muuttaa. Tämän jälkeen arviointityöryhmä tekee haitta-arvioinnin valitsemallaan menetelmällä. Peliin kytkeytyvien haittojen arvioinnin perusteella työryhmä antaa lausuntonsa sisäasiainministeriölle pelin haitallisuudesta, sen luokituksesta ja työryhmän suosittelemista toimenpiteistä haittariskien minimoimiseksi. Työryhmän jäsen voi liittää lausuntoon eriaivan mielipiteensä. Lausunnon saatuaan sisäasiainministeriö jatkaa asetuksen valmistelua lainsäädäntöprosessin mukaisesti.

2.3 Ehdotus niistä tiedoista, joita peliyhteisöjen tulee luovuttaa arpajaisiin osallistumisesta aiheutuvien ongelmien seuranta varten sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla

Arpajaislain 53 §:n 4 momentin mukaan rahapeliyhteisöjen on toimitettava rahapeleihin osallistumisesta aiheutuvien ongelmien seuranta ja tutkimusta varten tarpeelliset tiedot sosiaali- ja terveysministeriölle. Työryhmän näkemyksen mukaan tarpeellisia tietoja ovat esimerkiksi tiedot rahapelaajien lukumäärästä, pelikatteesta, kulutusjakaumasta ja rahapelien markkinointiin käytetyistä resursseista.

Arpajaislain 53 §:n 2 momentin mukaan rahapeliyhteisöjen tulee vuosittain antaa asianomaisen rahapeliyhteisön tuotonjakoasioista käsittelemään säädetyille ministeriölle, sisäasiainministeriölle ja Poliisihallitukselle kertomus pelitoimintansa kehityksestä ja niistä toimenpiteistä, joihin se on

ryhtynyt pelaamisesta aiheutuvien sosiaalisten ja terveydellisten haittojen vähentämiseksi. Työryhmä katsoo, että sosiaali- ja terveysministeriölle arpajaislain 52 §:ssä säädetyn seuranta-, tutkimus-, ehkäisy- ja hoidon kehittämisveloitteen toteuttamiseksi olisi välttämätöntä, että rahapeliyhteisöt toimittaisivat em. kertomuksensa myös sosiaali- ja terveysministeriön rahapelihaittojen ehkäisystä vastaavaan yksikköön.

Työryhmän tarkempi ehdotus sosiaali- ja terveysministeriölle luovutettavista tiedoista on jäljempänä luvussa 7.

3 Suomen rahapelijärjestelmä

3.1 Arpajaislain tarkoitus ja tavoitteet

Arpajaislain tarkoituksena on taata yleishyödyllisiin arpajaisiin osallistuvien oikeusturva, estää arpajaisiin liittyvät väärinkäytökset ja rikokset sekä vähentää arpajaisiin osallistumisesta aiheutuvia sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja. Arpajaislaissa omaksutun peruslinjauksen mukaan tulojen hankkiminen ihmisten pelihaluja hyväksikäyttäen sallitaan Suomessa ainoastaan rajoitetussa määrin. Arpajaislaissa rahapelillä tarkoitetaan sellaisia arpajaisia, joista pelaaja voi voittaa rahaa. Rahapelitoiminnalla puolestaan tarkoitetaan rahapelin toimeenpanoa. Rahapelitoiminta on erityislaatuista arpajaistoimintaa, koska rahapeleihin liittyvä rahavoiton mahdollisuus tekee niistä kuluttajalle houkuttelevamman kuin muista arpajaisista. Rahapelien yleisen kiinnostavuuden takia niihin sisältyy yhteiskunnallisia riskejä. Säätelämättöminä rahapeleistä saattaa aiheutua haitallisia sosiaalisia seuraamuksia. Säätely on myös tarpeen pelitoimintaan osallistuvien oikeusturvan takaamiseksi sekä pelaamiseen liittyvien väärinkäytösten ja rikollisen toiminnan estämiseksi. Säätelyn tulee kohdistua sekä rahapelien luonteeseen että järjestämistapaan.

Suomessa rahapelien toimeenpano perustuu lakisääteiseen yksinoikeusjärjestelmään. Lakisääteisten yksinoikeustoimijoiden tehtävänä on rahapelien toimeenpaneminen siten, että rahapelitoimintaan osallistuvien oikeusturva taataan, väärinkäytökset ja rikokset estetään sekä pelaamisesta aiheutuvia sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja vähennetään. Rahapeliyhteisöjen tulee ottaa lainsäädännöstä ilmenevä erityisen vastuullisuuden vaatimus huomioon toiminnassaan. Yksinoikeuksiin perustuvan rahapelijärjestelmän ylläpitämisen kannalta on välttämätöntä, että yksinoikeustoimijat eivät kilpaile keskenään samankaltaisilla peleillä. Tämän vuoksi rinnakkaisten yksinoikeustoimijoiden toimeenpanemat pelit eivät saa olla päällekkäisiä ja niiden on erottava riittävästi toisistaan.

Arpajaislain tavoitteiden toteutumisen tehostamiseksi lakia muutettiin vuosina 2010 ja 2012 siten, että rahapeleille säädettiin muun muassa yhtenäinen 18 vuoden ikäraja, annettiin markkinointia koskevat säännökset ja lisättiin viranomaisten keinoja puuttua lainvastaiseen rahapelitoimintaan sekä siirryttiin muodollisesta toimilupajärjestelmästä lakisääteisiin yksinoikeuksiin.

Arpajaislain markkinointia koskevan 14 b §:n mukaan rahapelien ja rahapeliyhteisöjen markkinointi on lähtökohtaisesti sallittua, jos se tapahtuu vastuullisella tavalla ja tarkoituksessa suunnata kysyntää luvallisiin peleihin. Rahapelien markkinointi on kielletty muualla kuin erityisissä pelisaleissa, pelikasinoissa ja raviradoilla, joihin pelit on sijoitettu tai niiden myyntipiste on sijoitettu, jos peleihin on pelisääntöjen vahvistamisen yhteydessä todettu liittyvän erityinen pelihaittojen vaara. Pelaajille voidaan kuitenkin antaa tietoa edellä mainittujen pelien pelikohteista, pelipaikoista, peliehdoista, pelimaksuista, voittojen todennäköisyydestä ja voitoista. Nykyisin rahapelien pelisäännöt annetaan sisäasiainministeriön asetuksella. Pelien ominaisuuksien ja pelien saatavuuden vaikutusta on arvioitava sekä rahapeliyhteisöjen omassa kehitystoiminnassa että viranomaistoiminnassa nykyisiä lupaehtoja korvaavia säännöksiä ja pelisääntöjä annettaessa (evaluoointijärjestelmä). Arvioitava on myös, liittyykö rahapeliin sellainen erityinen pelihaittojen vaara, jonka vuoksi sen markkinointi on arpajaislain 14 b §:n 2 momentin nojalla kiellettyä. Arviointien tulee tukeutua yhdessä sosiaali- ja terveystieteiden hallinnonalan sekä riippumattomien tutkijoiden kanssa kehitettyyn evaluoointijärjestelmään.

3.2 Euroopan unionin oikeuden ja toimielinten vaikutus kansalliseen rahapelitoimintaan

Euroopan unionissa rahapelialaa ei ole yhdenmukaistettu. Tämän vuoksi keskeisiksi rahapelialaa koskeviksi oikeusohjeiksi ovat muodostuneet Euroopan unionin tuomioistuimen ennakkoratkaisut. Euroopan unionin tuomioistuimen rahapelejä koskevan vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan palvelujen tarjoamisen vapauden (tai sijoittautumisoikeuden taikka tavaroiden vapaan liikkuvuuden) rajoitukset voivat olla perusteltuja, jos a) niitä voidaan perustella yleiseen etuun liittyvillä pakottavilla syillä (kuluttajan suoja, petosten ehkäisy ja ongelmapelaamisen ehkäiseminen), b) ne ovat omiaan takaamaan tavoitellun päämäärän toteuttamisen, c) ne eivät ylitä sitä, mikä on tarpeen päämäärän saavuttamiseksi, ja d) niitä sovelletaan ilman syrjintää (C-243/01). Jäsenvaltiot voivat vahvistaa vapaasti rahapelialan politiikkansa tavoitteet ja tarvittaessa määrittellä täsmällisesti tavoitellun suojan tason. Niiden asettamien rajoitusten on kuitenkin täytettävä yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä asetetut edellytykset niiden oikeasuhtaisuuden osalta (C-42/07). Rajoituksilla tulee aidosti ja johdonmukaisesti pyrkiä niille asetettuihin tavoitteisiin sekä niiden tulee olla välttämättömiä ja oikeassa suhteessa tavoiteltuihin päämääriin nähden. Jäsenvaltion viranomaisten on valvottava tehokkaasti rahapelitoiminnan laajentumista sekä luvan haltijoiden harjoittaman mainonnan laajuuden että niiden kehittämien uusien pelien tasolla (C-258/08).

Suomalaisen rahapelipolitiikan tavoitteena on pelihaittojen mahdollisimman tehokas ehkäisy. Arpajaislain uudistamisen tavoitteena on ollut tehostaa rahapelaamisesta aiheutuvien sosiaalisten ja terveydellisten haittojen ehkäisemistä muun muassa rahapelien markkinoinnin ja yleisen ikärajan sääntelyllä sekä lisätä viranomaisten keinoja puuttua lainvastaiseen rahapelitoimintaan. Arpajaislain uudistamisen toisessa vaiheessa annetun hallituksen esityksen mukaan rahapelaamisesta aiheutuvien sosiaalisten ja terveydellisten haittojen ehkäisemisen tehostamista on tarpeen jatkaa lainmuutosten jälkeenkin julkisen vallan ohjausta edelleen tiukentamalla. Julkisen vallan ohjauksessa olevan yksinoikeusjärjestelmän, jossa rahapelituotot on käytettävä yleishyödyllisiin tarkoituksiin, on osana rahapelitoiminnan sääntelykokonaisuutta katsottu Suomessa muodostavan tehokkaimman ja oikeasuhtaisen keinon ehkäistä rikoksia ja pelihaittoja.

Komissio on vuonna 2006 käynnistänyt rahapelien toimeenpanoa koskevat valvontamenettelyt useiden jäsenvaltioiden osalta, Suomi mukaan lukien. Suomea koskevan valvontamenettelyn käynnistäneessä komission virallisessa huomautuksessa komissio pyysi Suomelta selvitystä muita toimijoita kuin kansallisia rahapelimonopoleja koskevista urheiluedonlyönnin rajoituksista ja kielloista. Suomi on viralliseen huomautukseen antamien vastausten jälkeen vastaanottanut komission perustellun lausunnon maalikuussa 2007. Vastauksessaan Suomi katsoi, että Suomen rahapelijärjestelmä on sovitettu Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenevien linjausten mukaiseksi. Tämän vastauksen jälkeen asiassa ei ole edetty.

Ranskan puheenjohtajuuskaudesta (heinä–joulukuu 2008) lähtien Euroopan unionin neuvoston puheenjohtajamaina toimineet jäsenvaltiot ovat kilpailukykyneuvoston sisämarkkinoiden alaisessa palvelujen tarjoamisen ja sijoittautumisen vapautta koskevassa työryhmässä käsitelleet rahapelialaan liittyviä kysymyksiä. Puheenjohtajuuskaudella saavutetuista työn tuloksista kukin puheenjohtajamaa on laatinut edistymisraportin, mutta Belgian puheenjohtajuuskaudella (heinä–joulukuu 2010) työryhmä valmisteli rahapelisektorilla ensimmäistä kertaa neuvoston päätelmät asiakirjan. Tämän myötä komissio ryhtyi valmistelemaan laajaa julkista kuulemistä sähköisesti välitettävistä rahapeleistä. Unkarin puheenjohtajuuskaudella (tammi–kesäkuu 2011) neuvoston

työryhmä käsitteli vielä rahapeliasioita ja työn tuloksista laadittiin edistymisraportti. Tämän jälkeen rahapeliasioita ei ole käsitelty neuvostossa vaan puheenjohtajamaat ovat odottaneet komission jatkotoimia.

Komissio on keväällä 2011 käynnistänyt laajan julkisen kuulemisen sähköisesti välitettävistä rahapeleistä sisämarkkinoilla (vihreä kirja KOM (2011) 128 lopullinen). Kuulemisen tarkoituksena on kerätä tiedot, arvioida tilannetta ja koota kaikkien sidosryhmien näkemykset sisämarkkinoilla sähköisesti välitettävien rahapelien moniulotteisista kysymyksistä. Komission vihreä kirja sisälsi yhteensä 51 kysymystä. Vihreän kirjan lisäksi komissio aikoo kuulla kansallisia viranomaisia, pitää sidosryhmien kanssa kokouksia ja järjestää asiantuntijaseminaareja. Vihreän kirjan jatkotoimena ja kuulemisen tuloksista tehtyjen päätelmien perusteella komissio harkitsee, mitä toimia olisi seuraavaksi toteutettava.

Myös Euroopan parlamentti on käsitellyt rahapelialaan liittyviä kysymyksiä. Muun muassa lokakuussa 2011 Euroopan parlamentti antoi mietinnön sähköisesti välitettävistä rahapeleistä sisämarkkinoilla (2011/2084(INI) ns. Creutzmann-raportti). Ensinnäkin raportissa korostetaan jäsenvaltioiden oikeutta säännellä ja valvoa rahapelialaansa Euroopan unionin sisämarkkinalainsäädännön sekä perinteidensä ja kulttuurinsa mukaisesti. Parlamentti vastustaa unionin säädöksiä, joilla säännellään yhtenäisesti koko rahapelialaa, mutta katsoo kuitenkin, että sähköisesti välitettävien rahapelien rajat ylittävän luonteen vuoksi koordinoitu eurooppalainen lähestymistapa kansallisen sääntelyn ohella toisi monilla aloilla selvää lisäarvoa. Rahapelien houkuttelevalla ja laillisella luvanvaraisella tarjonnalla varmistetaan, että kuluttajat eivät käytä sellaisten operaattoreiden palveluja, jotka eivät täytä kansallisia lupavaatimuksia. Parlamentti kunnioittaa jäsenvaltioiden oikeutta turvautua useisiin erilaisiin rajoittaviin toimiin sähköisesti välitettävien rahapelien laittoman tarjonnan torjumiseksi. Toiseksi parlamentti kehottaa mietinnössään lisäämään huomattavasti yhteistyötä kansallisten sääntelyelinten välillä ja antamaan niille tarpeeksi toimivaltuuksia kehittää yhteisiä vaatimuksia ja ryhtymään yhteisiin toimiin sähköisessä ympäristössä ilman vaadittavaa kansallista toimilupaa toimivia rahapelioperaattoreita vastaan. Kolmanneksi parlamentti kiinnittää huomiota rahapelien ja urheilun väliseen suhteeseen sekä tarpeeseen taata urheilun rehellisyys puuttumalla muun muassa vedonlyöntipetoksiin ja urheiluviedonlyönnin välityksellä tapahtuvaan rahanpesuun.

3.3 Rahapelitoiminnasta saatavien tuottojen käyttö

Rahapelitoiminnan tuotot käytetään laissa säädettyihin yleishyödyllisiin tarkoituksiin. Raha-arpajaisten sekä veikkaus- ja vedonlyöntipelien toimeenpanemisesta tulevat varat käytetään urheilun ja liikuntakasvatuksen, tieteen, taiteen sekä nuorisotyön edistämiseen. Raha-arpajaisten sekä veikkaus- ja vedonlyöntipelien toimeenpanemisesta tulevan tuoton jaosta edunsaajille päättää ja tuotonjakoa valvoo opetus- ja kulttuuriministeriö.

Raha-automaattien käytettävänä pitämisestä, kasinopelien toimeenpanemisesta ja pelikasinotoiminnasta tulevat varat käytetään terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen. Tämän rahapelitoiminnan tuotoista myönnettävien avustusten jakoehdotuksen ja avustussuunnitelman valmistumista, avustusten maksamista sekä avustusten käytön valvontaa ohjaa ja valvoo sosiaali- ja terveysministeriö. Avustusten jakamisesta päättää valtioneuvosto.

Totopelien toimeenpanemisesta tulevat varat käytetään hevoskasvatukseen ja hevosurheilun edistämiseen. Totopelien tuotoista jaettavien avustusten jaosta päättää maa- ja metsätalousministeriö.

3.4 Rahapelitoiminnan valvonta sekä arpajaisten toimeenpanosta aiheutuvien ongelmien seuranta ja tutkimus sekä ehkäisyn ja hoidon kehittäminen

Rahapelien toimeenpanon valvonnasta vastaa Poliisihallitus¹. Poliisihallitus määrää rahapelitoiminnan valvontaa varten virallisia valvojia, jotka ovat tässä tehtävässään virkavastuun alaisia. Valvonnassa käytetään lisäksi tarvittaessa sähköisiä valvontajärjestelmiä.

Arpajaisiin osallistumisesta aiheutuvien ongelmien seurannasta ja tutkimuksesta sekä niiden ehkäisyn ja hoidon kehittämisestä vastaa sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö.

Rahapeliyhteisöjen tulee korvata edellä mainituista tehtävistä valtiolle aiheutuvat kustannukset.

3.5 Suomalaisten rahapelaaminen ja rahapelaamisesta aiheutuvat ongelmat

Suomalaisten rahapelaamista koskeva väestökysely vuodelta 2011 julkaistiin helmikuussa 2012. Väestökysely on jatkoa vuosina 2003 ja 2007 toteutetuille vastaaville kyselyille. Tulosten mukaan suomalaisten rahapelaaminen on edelleen yleistynyt. Tutkimuksessa selvitettiin 15–74 -vuotiaiden suomalaisten rahapelaamista ja ongelmapelaamista. Tutkimukseen osallistuneista suomalaisista neljä viidestä oli pelannut viimeksi kuluneen vuoden aikana jotakin rahapeliä. Väestötasolla tämä vastaa noin 3,5 miljoonaa suomalaista. Viimeisen vuoden aikana pelatuimmat pelit ovat Veikkaus Oy:n (jäljempänä Veikkaus) Lotto, Viking Lotto ja Jokeri, Veikkauksen raaputusarvat sekä Raha-automaattiyhdistyksen (jäljempänä RAY) rahapeliautomaatit. Rahapelejä pelanneista 12 prosenttia pelasi rahapelejä vähintään useita kertoja viikossa ja noin kolmasosa (34 %) kerran viikossa.

Nuorimpien, 15–17 -vuotiaiden vastaajien rahapelien pelaaminen on vähentynyt selvästi vuodesta 2007. Kun vuonna 2007 alle 18-vuotiaista vastaajista kaksi kolmesta oli pelannut jotakin rahapeliä, niin vastaava osuus vuonna 2011 oli joka toinen. Näyttäisi siis siltä, että rahapelien alaikärajan nostaminen 18 vuoteen on vähentänyt alle 18-vuotiaiden rahapelien pelaamista.

Kyselyn perusteella ongelmapelaajien määrä ei ole kasvanut. Ongelmapelaajia kyselyyn vastanneista oli 2,7 prosenttia (naiset 1,2 ja miehet 4,3), joka väestömääränä vastaa 110 000 henkilöä. Todella vakavasti ongelmaisia rahapelaajia oli 1,0 prosenttia, joka tarkoittaa noin 40 000 henkilöä.

Vastaajista yli kaksi kolmasosaa piti rahapeliongelmia vakavana ongelmana Suomessa. Suomalainen malli, jossa rahapelaaminen on järjestetty valtion ohjaamien peliyhtiöiden yksinoikeudella saa vahvan kannatuksen kansalaisilta. 75 prosenttia vastaajista pitää nykyjärjestelmää hyvänä. Vielä suurempaa on yksimielisyys siitä, että laissa määrätty 18 vuoden

¹ Poliisihallituksen työjärjestyksen (2020/2010/4600) mukaan Poliisihallituksen tehtäväksi arpajaislainsäädännössä, viihdelaitelainsäädännössä ja rahankeräyslainsäädännössä säädettyistä asioista, näiden ohjauksesta ja kehittämisestä sekä rahapelitoiminnan tietotekniseen valvontaan liittyvistä tietoteknisistä hankinnoista vastaa Poliisihallituksen Lupahallintoyksikön Arpajaishallinnon vastuualue.

ikäraja rahapelaamiselle on hyvä tapa vähentää rahapelaamisen ongelmia. Tätä mieltä on peräti 85 prosenttia vastaajista.

3.6 Peliyhteisöjen toimintaa koskeva sääntely

Arpajaislaissa säädetään arpajaisten toimeenpanosta ja toimeenpanon valvonnasta, arpajaisten tuottojen tilittämisestä ja käyttötarkoituksista sekä tuottojen käytön valvonnasta. Arpajaislain tarkoituksena on taata yleishyödyllisiin arpajaisiin osallistuvien oikeusturva, estää arpajaisiin liittyvät väärinkäytökset ja rikokset sekä vähentää arpajaisiin osallistumisesta aiheutuvia sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja.

Vuoden 2012 alusta voimaantulleen arpajaislain muutoksella siirryttiin muodollisesta toimilupajärjestelmästä lakisääteisten yksinoikeuksien järjestelmään. Arpajaislain mukaan valtion kokonaan omistamalla Veikkauksella on yksinoikeus raha-arpajaisten sekä veikkaus- ja vedonlyöntipelien toimeenpanemiseen. Julkisoikeudellisella RAY:llä on yksinoikeus raha-automaattien käytettävänä pitämiseen, kasinopelien toimeenpanemiseen ja pelikasinotoimintaan. Hevosjalostus- ja raviurheilujärjestöjen kokonaan omistamalla Fintoto Oy:llä (jäljempänä Fintoto) on yksinoikeus totopelien toimeenpanemiseen.

Aiemmin rahapelien toimeenpanoon oikeuttavista viiden vuoden määräajaksi annettavista rahapeliluvista päätettiin valtioneuvoston yleisistunnossa. Vuoden 2012 alusta lähtien rahapelien toimeenpanoon liittyvät säädökset annetaan valtioneuvoston asetuksella. Arpajaislain 13 c §:n mukaan valtioneuvoston asetuksella säädetään siitä, kuinka suuri osuus rahapelejä toimeenpantaessa kertyvistä pelimaksuista on maksettava pelaajille voittoina, miten voitot on pyöristettävä sekä miten perimättä jääneet voitot on jaettava. Lisäksi asetuksella säädetään pelipisteissä, erityisissä pelisaleissa ja pelikasinoissa olevien raha-automaattien ja kasinopelien lajeista ja enimmäismääristä, erityisten pelisalien enimmäismääristä sekä pelikasinoiden lukumäärästä, sijaintipaikoista ja aukioloajoista.

Vuoden 2012 alusta lähtien rahapelien pelisäännöt annetaan sisäasiainministeriön asetuksella. Pelisääntöjen tulee sisältää voitonjakoa ja pelipanosten palauttamista koskevat määräykset sekä raha-automaattien ja kasinopelien suurimmat sallitut pelipanokset ja pelivoitot. Raha-arpa-, veikkaus-, vedonlyönti- ja totopelien sääntöjen tulee lisäksi sisältää arvontaa koskevat määräykset. Pelisäännöt voivat sisältää myös muita pelilaji-, pelityyppi- tai pelikohtaisia pelien tahtia sekä muita sellaisia ominaisuuksia koskevia määräyksiä, jotka ovat tarpeen peleihin liittyvien pelihaittojen vähentämiseksi tai pelien eroamiseksi riittävästi toisistaan. Pelisääntöjen antamisen näkökulmasta keskeinen säädös onkin arpajaislain 13 c §, jossa todetaan, että 11 §:ssä mainittujen rahapeliyhteisöjen toimeenpanemien rahapelien on erottava riittävästi toisistaan.

Sisäasiainministeriön antamat peliyhteisökohtaiset pelisääntöasetukset julkaistaan sisäasiainministeriön määräyskokoelmassa. Yksittäisten pelien pelisäännöt oheistetaan yhteisökohtaisesti asetusten liitteiksi. Säädöskokoelmassa julkaistaan Suomen säädöskokoelmasta annetun lain (188/2000) 4 §:n mukaisesti sisäasiainministeriön ilmoitus asetuksen voimaantulosta ja sen julkaisemistavasta. Asetukset liitteineen ovat voimaantulon jälkeen saatavissa sisäasiainministeriön kirjaamosta.

3.7 Rahapeliyhteisöjen pelitarjonta ja vastuullisuusohjelmat

3.7.1 Veikkaus Oy

Arpajaislain mukaan Veikkauksella on yksinoikeus raha-arpajaisten sekä veikkaus- ja vedonlyöntipelien toimeenpanemiseen. Veikkauksen pelejä voi pelata 3 282 (tilanne vuodenvaihteessa 2011/2012) asiamiespisteessä Suomessa sekä internetissä. Veikkauksen oman ilmoituksen mukainen pelinimikelistaus Veikkauksen toimeenpanemista peleistä on liitteessä 1.

Veikkauksella on yhteiskuntavastuuohjelma, johon sisältyy muun muassa pelaamisen hallinnan välineitä. Lakisäätteisten tai viranomaisen asettamien muiden rajoitusten lisäksi Veikkaus tarjoaa internetissä pelaaville vapaaehtoisia pelinhallintatyökaluja. Pelitilin voi muun muassa sulkea loppupäiväksi, viikoksi, kuukaudeksi tai vuodeksi tai pelaaja voi asettaa itselleen euromääräisen pelirajoituksen vuorokauden, viikon tai kuukauden ajalle. Veikkaus on lisäksi julkaissut 1.10.2010 markkinoinnin linjauksia käsittelevän asiakirjan sekä 23.9.2009 markkinointiviestintänsä eettiset ohjeet. Samoin Veikkaus osallistuu Peluurin² kustannuksiin ja kehittämiseen.

3.7.2 Raha-automaattiyhdistys

Arpajaislain mukaan RAY:llä on yksinoikeus raha-automaattien käytettävänä pitämiseen, kasinopelien toimeenpanemiseen ja pelikasinotoimintaan. RAY:n pelejä voi pelata yhteistyökumppaneiden tiloissa sijaitsevilla pelipisteissä, RAY:n omissa tiloissa kuten erityisissä pelisaleissa ja kasinolla sekä internetissä. RAY:n pelien sijoituspaikkoja oli vuodenvaihteessa 2011/2012 yhteensä 7 461 kappaletta, joista erityisiä pelisaleja on 77 kappaletta. RAY:n oman ilmoituksen mukainen pelinimikelistaus RAY:n toimeenpanemista peleistä on liitteessä 2.

RAY:llä rahapeli-toiminnan vastuullisuuteen kuuluu vastuullisuusohjelma, joka on osa RAY:n rahapelistrategiaa. Ohjelmaan sisältyy muun muassa pelien jakelun, ominaisuuksien ja pelisalien sekä kasinon toiminnan kehittäminen siten, että pelaajan mahdollisuus kontrolloida omaa pelaamistaan paranee. RAY:llä on käytössä useita apuvälineitä, joilla pelaaja voi pyrkiä hallitsemaan pelaamistaan internetpelaamisen yhteydessä (peliraja, muistutukset, Playscan, pelikielto, käteispokerin panosrajat, aloittelijoiden pokeripöydät) tai pelipaikoissa (pelihenki, pelivara, peliloki, sisäänpääsykielto). RAY on julkaissut myös markkinointiviestinnän eettiset periaatteet. Samoin RAY osallistuu Peluurin rahoittamiseen ja kehittämiseen sekä lisäksi tukee hankkeita, joilla pyritään ehkäisemään ongelmapelaamista ja kehittämään peliongelmien hoitomuotoja.

3.7.3 Fintoto Oy

Arpajaislain mukaan Fintotolla on yksinoikeus totopelien toimeenpanemiseen. Eri rahapeliyhteisöjen toimeenpanemien pelien päällekkäisyyksien välttämiseksi arpajaisten toimeenpanomuotojen määritelmää muutettiin siten, että hevoskohteisia rahapelejä voi vuoden 2012 alusta lähtien toimeenpanna vain Fintoto.

² Peluuri tarjoaa tuki-, ohjaus- ja neuvontapalveluita puhelimen ja verkon välityksellä pelaajille, läheisille ja työssään pelihaittoja kohtaaville. Palvelut ovat maksuttomia, valtakunnallisia ja anonyymejä. Peluuri aloitti toimintansa 1.9.2004 ja toiminta vakinaistettiin vuonna 2007. Peluuri-palvelun tuottavat A-klinikkasäätiö ja Sininauhaliitto.

Fintoton pelejä voi pelata raviradoilla, asiamiespisteissä ja internetissä. Vuodenvaihteessa 2011/2012 Fintoton pelejä pystyi pelaamaan 1 000 asiamiespisteessä sekä 43:llä raviradalla, joista 23 on toiminnassa vain kesäaikaan. Fintoton oman ilmoituksen mukainen pelinimikelistus Fintoton toimeenpanemista peleistä on liitteessä 3.

Fintotolla ei ole erillistä vastuullisuusohjelmaa, mutta se osallistuu ongelmapelaajille ja heidän läheisilleen tarkoitetun auttavan puhelimen Peluurin kehittämiseen ja rahoittamiseen.

4 Rahapeliä arviointimenetelmät

Rahapeliä arviointimenetelmillä tarkoitetaan tavallisesti pelituotteiden arviointiin liittyviä arviointiprosesseja. Erityisesti pelioperaattorit käyttävät erilaisia arviointimenetelmiä omassa tuotekehityksessään. Pelituotteiden arvioinnilla pyritään saamaan ennakkotietoa pelin käyttäytymisestä eri näkökulmista. Pelituotteiden arviointi on peliyhtiöissä perustunut ensisijaisesti tuotteiden myynnin ennakkointiin, mutta vastuullisen pelitarjonnan kriteerien tarkentumisen myötä myös kuluttajille vaarallisten tai haitallisten elementtien ennalta tunnistamiseen. Viime vuosina pelien haittariskiä arvioinnin avuksi on kehitetty erityisiä teknisiä sovelluksia.

Toistaiseksi työryhmän tiedossa on, että vain Iso-Britanniassa (National Lottery Commission) ja Norjassa (Lotteri- og stiftelsestilsynet) on viranomaisella käytössä varta vasten pelituotteiden haittariskiä arviointiin kehitetty tekninen sovellus. Tämän lisäksi ainakin Saksassa, Australiassa, Itävallassa, Sveitsissä, Kanadassa ja Belgiassa on viranomaisten toimesta tutustuttu tarkemmin erityisiin haitta-arviointimenetelmiin ja pelituote-arviointiin kehitettyihin sovelluksiin.

Pelituotteiden arviointiin kehitettyjen menetelmien lisäksi vastuullisen pelaamisen edistämiseksi on pelioperaattorien omassa kehitystyössä tai kaupallisiin tarkoituksiin kehitetty erilaisia pelaajille tarkoitettuja pelinhallintavälineitä, joissa pelaajan pelitapahtumat kirjautuvat pelisivustolla tai pelisivuston yhteydessä toimivaan tietokantaan. Ohjelma tuottaa pelaajan pelikäyttäytymisestä profiilin ja luokittelee pelaajan esimerkiksi vihreälle, keltaiselle tai punaiselle alueelle. Kyseessä on tietynlainen pelaaja-analyysi, jossa tietoinen on tarkoitettu erityisesti pelaajan omaan käyttöön - pelaamisen seuraamiseen, suunnitteluun ja hallitsemiseen. Ajatusta on laajennettu myös siihen suuntaan, että pelioperaattori tai valvova viranomainen voisi seurata yksittäisten pelaajien pelikäyttäytymistä ja puuttua pelaamiseen kun määrätyt raja-arvot ylittyvät. Näistä oman pelikäyttäytymisen arvioinnin avuksi tarkoitettuja pelinhallintavälineistä tunnetuin lienee ruotsalaisen vastuullisen pelaamisen palvelujen ja tuotteiden kehittämiseen erikoistuneen yrityksen Spelinstitutetin Playscan. Pelaajalle tarkoitettuja hallintatyökaluja ei pidä kuitenkaan sekoittaa pelituotteiden arviointiin tarkoitettuihin sovelluksiin ja menetelmiin.

4.1 Rahapelituotteiden arviointi liittyy vastuulliseen pelitarjontaan

Rahapelituotteiden arviointi liittyy osaltaan pelitoiminnan (sosiaaliseen) vastuullisuuteen. Pelitoiminnan sosiaaliseen vastuullisuuteen kuuluu erityisesti kolme pääaluetta, joissa tapahtuvia muutoksia voidaan seurata:

1. peliympäristön ja pelituotteen suunnittelu (rahapeliä ominaisuudet ja sijoittelu),
2. toiminnan läpinäkyvyys (tuoteinformaatio, tiedotus, mainonta, tuotteiden kuluttamiseen liittyvät seurantaelementit) ja
3. asiakastuki ja asiakkaan oikeudet (asiakastuen tavoitettavuus, työntekijöiden ammattitaito ja mahdollisuus interventioihin).

Suomessa peliyhteisöjen ja viranomaisen velvoite arvioida pelituotteiden pelihaittariskejä liittyy arpajaislain ja rahapelipolitiikan tavoitteisiin ehkäistä rahapelihaittoja mahdollisimman tehokkaasti.

4.2 Yksittäisten pelituotteiden arviointiin kehitettyjä menetelmiä

Pelituotteen haittariskiä voidaan arvioida erottelemalla sen ominaisuudet omiksi osa-alueikseen, eli pilkkomalla peli mitattaviin osiin. Tarkastelemalla näitä ominaisuuksia yhdessä erilaisten tilannekohtaisten tekijöiden sekä pelaamista ja ongelmapelaamista koskevan olemassa olevan tiedon kanssa, voidaan muodostaa ennakoarvio käyttäjän pelikokemuksesta sekä mahdollisista pelituotteen haittariskeistä. Pelituotteiden haitta-arviointiin tarkoitettujen menetelmien asetelma pelin riskipotentialin selvittämiseen on ollut näiltä osin varsin yhdenmukainen. Pelin ominaisuuksien riskipainotukset ja haittapisteytykset eroavat kuitenkin jonkin verran toisistaan.

4.3 Arviointimenetelmät ja tekniset sovellukset

Kaupallisiin tai yksityisiin tarkoituksiin on toistaiseksi kehitetty kolme yksittäisen pelituotteen haittariskien arviointiin soveltuva teknistä sovellusta: AsTERiG, Assessment Tool to measure and Evaluate Risk potential of Gambling products (Hochschule Bonn-Rhein-Sieg, Gambling scientific forum, Germany), Gam-Gard, Gaming Assessment Measure – Guidance about Responsible Design (Nottingham Trent University, M. Griffiths & R. Wood et al.) ja RaVa, Rahapelien vastuullisuustyökalu (J. Heikkilä & J. Laine. Jatkokehitys RAY ja Veikkaus).

Näiden lisäksi on kehitetty erilaisia pelituotteiden jaottelua helpottavia menetelmiä. Muun muassa Tanskan Danske Spillin, Guiding Traffic Lights on vuonna 2004 kehitetty ”liikennevalomalli”, jossa pelin ominaisuuksia verrataan tiettyihin ennalta määriteltäisiin raja-arvoihin. Se on suunniteltu erityisesti pelien haittariskien ennakointiin.

Kanadassa on kehitetty erityisen tarkka arviointiprosessi (SRA, The Nova Scotia Gaming Corporation Social Responsibility Assessment template) pelitarjonnan sosiaalisen vastuullisuuden takaamiseksi. Vuonna 2007 kehitetyllä arviointimallilla pyritään varmistamaan erinäisten vastuullisuuskriteerien huomioiminen rahapelitarjonnassa. Arviointiprosessiin on lisätty myöhemmin yhdeksi vaiheeksi pelituotearviointi Gam-Gardin avulla. SRA:lla pyritään varmistamaan, että rahapelijärjestelmään liittyvät valinnat tehdään aina parhaan ja tuoreimman tiedon varassa.

Toistaiseksi pelituotteiden haittariskien arviointiin kehitetyt tekniset sovellukset ovat toimineet pelioperaattorien suunnittelussa ja tuotekehittäjissä lähinnä eräänlaisina ennaltaehkäisevinä elementteinä, joiden avulla varmistetaan riittävä vastuullisuuden taso ja se että toiminta tapahtuu pelilupien reunaehtojen mukaisesti. Jatkossa erilaiset arviointimenetelmät tullevat olemaan yhä enemmän osa viranomaisen tai viranomaisen ja pelintarjoajan yhdessä toteuttamaa pelitarjonnan suunnittelu- ja valvontatyötä. Tämän suuntaista kehitystä Euroopassa tukee Euroopan unionin eri toimielinten kannanotot ja linjaukset³, jotka korostavat yhä tiukempaa viranomaisohjausta rahapelijärjestelmän suhteen.

³ Euroopan parlamentin mietinnöt online-rahapelien yhtenäisyydestä (Schaldemosen raportti) 2008/2215(INI) ja sähköisesti välitettävistä rahapeleistä sisämarkkinoilla (Creutzmann raportti) sekä Euroopan unionin tuomioistuimen ennakkoratkaisut rahapeliasioissa.

4.4 Rahapeliien haitta-arviointi -raportti

Rahapeliien haitta-arviointia on tarkasteltu Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen julkaisemassa Rahapeliien haitta-arviointi -raportissa (THL, Raportti 18/2009). Tehtävänä oli tarkastella rahapeliien haitallisuuden arvioimiseen Suomessa ja muualla kehitettyjä työkaluja ja prosesseja sekä esittää konkreettinen ehdotus rahapeliien haitallisuuden arviointijärjestelmäksi. Raportti on syntynyt sosiaali- ja terveysministeriön toimeksiannosta.

Rahapeliien haitta-arviointi raportin taustalla oli osaltaan Rahapelifoorumin linjaukset. Vuosina 2004 – 2006 toimineella kansanedustajista, ministeriöiden ja rahapeliyhteisöjen edustajista koostuvalla Rahapelifoorumilla on ollut tärkeä merkitys haittojen seuraamiseen, tutkimiseen ja vähentämiseen tähtäävän rahapelipolitiikan valmistelussa. Rahapelifoorumin toimeksianto oli valmistella kansallisen rahapelipolitiikan linjaukset ottamalla huomioon rahapelitoiminnan kansainvälistymisen vaikutukset ja rahapelitoimintaan kytkeytyvät sosiaaliset ja taloudelliset vaikutukset. Rahapelifoorumin loppuraportissa linjattiin rahapeliien haitallisuuden arvioimisesta:

”Lupaehto- ja pelisääntöasioiden käsittelyyn sekä rahapeliyhteisöjen tuotekehittelyyn tulee kytkeä pelien haitallisuuden arviointijärjestelmä, joka tuottaa pelien rakenteellisen määrittelyn myötä niiden riskiluokittelun. Evaluointiasioissa lupa- ja valvontaviranomaisten tulee tehdä yhteistyötä sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan ja riippumattomien tutkimuslaitosten kanssa.” (Sisäasiainministeriön julkaisuja 28:2006).

Rahapeliien haitta-arviointi raportin lopputuloksena on ehdotus rahapeliien arviointiprosessiksi suomalaisessa kontekstissa. Esityksessä korostetaan pelituotteiden riskiprofiilin arviointia sekä viranomaisresurssien lisäämistä ja riippumattomien tutkijoiden roolia arviointiprosessissa. Työryhmä on tutustunut Rahapeliien haitta-arviointi -raporttiin ja perustaa ehdotuksensa arviointijärjestelmästä soveltuvien osien raportin ehdotuksiin.

5 Pelituotteiden erityisen haitallisia ominaisuuksia

Rahapelikirjallisuudessa on useita selvityksiä pelituotteiden haitallisista ominaisuuksista, joiden avulla voidaan muodostaa luettelo pelituotteisiin liittyvistä haittariskielementeistä (liite 4).

Työryhmä on tutustunut kansainväliseen ja kotimaiseen aineistoon pelihaittariskien määrittelyyn ja niiden mittaamiseen osalta ja päättänyt ehdottamaan kohdan 5.2 mukaiset rahapelien haitta-arvioinnissa huomioitavat tekijät, joiden avulla muodostetaan pelin riskiprofiili. Tämän lisäksi työryhmä ehdottaa, että rahapelien haitta-arvioinnissa kiinnitetään erityistä huomiota pelitarjonnan kokonaisuuteen.

5.1 Arvioinnin kohde, yksittäiset pelit ja pelitarjonnan kokonaisuus

Yksittäisten pelituotteiden arvioinneilla ei voida tehdä haittariskiarviota pelitarjonnan kokonaisuudesta. Kokonaisarviointi esimerkiksi rahapelisivuston osalta olisi tehtävä erikseen, yksittäisten pelituotteiden arvioinnin lisäksi.

Pelitarjonnan kokonaisarvioinnissa tulee ottaa huomioon se seikka, että vaikka rahapelien haitta-arviointiin tarkoitettujen teknisten sovelluksien on kehitetty kaikille pelityypeille, on pisteiden arvottaminen (raja-arvot) vaikeaa tehdä kaikille peleille yhteismitallisiksi (tasapuolisiksi). Pelityypit ovat hyvin erilaisia ominaisuuksiensa suhteen ja esimerkiksi pelin tempoa painottavat haittariskejä erittelevät sovellukset pisteyttävät nopeat pelityypit hyvin helposti korkeimpaan riskiluokkaan, vaikka niiden muut ominaisuudet saattaisivat toimia haittariskiä vähentävinä ja kuluttajaa suojaavina tekijöinä.

Aluksi rahapelituotteiden arviointiin kehitetyllä menetelmällä tai teknisellä sovelluksella tulisi tehdä lähtömittaus kaikkien pelityyppien osalta. Tällä tarkennetaan pelilaji- ja pelityyppikohtainen vertailupinta ja saadaan nykytilanteesta tarkempi kuva, joka jatkossa toimisi alustana pelituotteiden kehittämisen trendien seurantaan yksittäisten pelien sekä pelitarjonnan kokonaisuuden osalta.

Rahapelitoimialalla on nähtävissä sama kehityssuunta mikä yhteiskunnassa laajemminkin, jota voisi kutsua vauhdin kiihtymiseksi. Pelituotteet, joissa odotusaika panoksen asettamisesta arvonn tuloksen selviämiseen on lyhyt, ovat olleet suosittuja. Pelin tahti on tärkein pelin haittariskiä määrittelevä ominaisuus, joten nykyinen kehityssuunta pelaamisen vauhdin lisääntymisessä vaatii erityistä huomiota. Nopeiden pelien osalta erilaiset pelaajan oman pelaamisen hallintavälineet voivat muodostua vastuullisen rahapelitoiminnan mittareiksi, jotta korkea vastuullisuuden taso voidaan säilyttää ”pelin kovenemisesta” huolimatta.

5.2 Rahapelien haitta-arvioinnissa huomioitavat tekijät

Työryhmän ehdotuksen mukaan rahapelien sääntöjen vahvistamisen yhteydessä tulee arvioida tässä esitettäviä pelituotteeseen ja peliympäristöön liittyviä ominaisuuksia. Pelien ominaisuuksia

arvioidaan sekä uusien markkinoille tuotavien pelien että markkinoilla olemassa olevien pelien osalta. Arvioitaville ominaisuuksille tulee antaa painoarvot.

5.2.1 Pelin tahti

Pelin tahdin tarkastelussa erotetaan omaksi alueekseen tuloksen selviämisenopeus panoksen asettamisesta, voitonmaksun välittömyys ja arvontojen tiheys. Tuloksen selviämisenopeus liittyy pelistä saatavan rahallisen - tai mielihyvöpalkinnon välittömyyteen. Erityisen korkea tuloksen selviämisenopeus hankaloittaa ”etäisyyden ottamista” peliin. Hitaammalla tuloksen selviämisenopeudella pelaajalle tulee luonnollisia taukoja pelaamiseen. Voitonmaksun välittömyys altistaa jo voitettun rahan heti uudelle houkutuselle. Arvontojen tiheys houkuttelee jatkamaan pelaamista välittömästi maksetuilla voittorahoilla tai panostamaan peliin lisää rahaa.

5.2.2 Peli- ja panosvalikoima

Pelituotteiden monipuolistuessa ja monimutkaistuessa on kuluttajan mahdollisuus eri pelivaihtoehtoihin lisääntynyt huomattavasti. Tämä piirre lisää taloudellisen tappion riskiä ja osin peliin uppoutumista kun pelaajalla on mahdollisuus pelata useampia pelejä samanaikaisesti tai muuttaa panoskokoa.

Pelituotteen ominaisuuksia voidaan arvioida tältä osin muun muassa tarkastelemalla onko tuotteessa mahdollisuus yhteen vai useampaan veto-/pelimahdollisuuteen ja kuinka laajasta panostusskaalasta pelissä on mahdollista valita.

5.2.3 Pelin palkitsevuus

Pelin haittariskin kannalta korkea palautusprosentti on riskitekijä. Korkea palautusprosentti houkuttelee pelaamaan ja todennäköisesti lisää toistoja sekä pelaamiseen käytetyn ajan pituutta, kun voitettuja rahoja pelataan takaisin peliin. Pelkkä palautusprosentti on kuitenkin vaikea ja yksioikoinen käsite haittariskien arvioinnissa. Palautusprosentin lisäksi tulee tarkastella kaikkien voitto-osumien useutta.

Pelin palkitsevuutta tarkastellessa tulee seurata mikä prosentuaalinen osuus peliin pelatusta rahasta palautuu pelaajalle voittoina, pelin voittofrekvenssiä tai voittosuhdetta sekä voittoluokkia ja päävoiton suuruutta.

Edellä mainittujen ominaisuuksien (pelin tahdin, maksimipanoksen, palautusprosentin ja voittosuhteen) yhteistarkastelulla voidaan muodostaa arvio pelin kovuudesta.

5.2.4 Pelituotteen tarjonta

Rahapelitarjonnan lisääntyminen ja muuttuminen on vaikuttanut merkittävästi pelaamisen saatavuuteen. Saatavuuden mittaaminen haittariskin näkökulmasta on näin myös uudenlaisen asetelman edessä. Suomessa voi periaatteessa kaikkia asiamiespisteissä myytäviä ja yhteistyökumppaneiden tiloissa pelattavia rahapelejä pelata myös internetissä. Saman pelin luonne ja ominaisuudet voivat kuitenkin vaihdella jakelukanavasta riippuen.

Pelituotteen tarjontaa arvioitaessa tulee kiinnittää huomiota, pelin saatavuuden lisäksi, myös pelin näkyvyyteen ja markkinointiin, sekä siihen kuinka helppoa tai hankalaa pelin aloittaminen on (esimerkiksi pelaamiseen liittymättömillä eri internetsivustoilla olevat linkitykset, pelaamisen

tekniset laitevaatimukset). Arvioinnissa huomioitavia seikkoja on lisäksi pelaajan mahdollisuus asettaa pelaamiselle ajallisia ja rahamääräisiä rajoituksia, ikäraja- ja valvonta sekä missä määrin ja millä keinoin pelinjärjestäjä tukee pelaajan päätöksiä ja mahdollisuuksia seurata ja hallita omaa pelaamistaan.

Rahapeliin saatavuutta arvioidessa tulee huomiota kiinnittää asiain ja yhteistyökumppaneiden tiloissa sijaitsevien pelipisteiden sekä erityisten pelisalien lukumäärään ja sijaintiin sekä niissä tarjolla olevien pelien lukumäärään. Markkinoille tuotavien uusien pelien arvioimiseksi rahapeliyhteisön tulisi ilmoittaa pelien toimeenpanoa ja markkinointia koskeva suunnitelma. Näiden pelien toimeenpanoa ja markkinointia arvioidaan suunnitelman perusteella. Rahapelitarjonnan kokonaisuuden arvioinnissa on otettava huomioon myös pelien toimeenpano pelisivustolla.

5.2.5 Lisähoukutukset

Edellä mainittujen ominaisuuksien lisäksi pelituotteiden haittaprofiilia arvioidessa huomioidaan taidon tai ”koetun taidon” merkitys pelin pelaamisessa, pelin sääntöjen ja toimintalogiikan selkeys pelaajalle, peliin tai peliympäristöön liittyvät sosiaaliset elementit, mahdollisuus vapaapeleihin (muun muassa bonuspelit) ja yllätysvoittoihin (esim. jackpot-arvonnat), ”läheltä piti” -tilanteiden esiintyvyys, pelin visuaalisuuteen ja efekteihin liittyvät ominaisuudet sekä kanta-asiakkuusohjelmat.

6 Ehdotus pelihaittojen arviointijärjestelmäksi

Rahapelien arviointijärjestelmällä tarkoitetaan viranomaisen ohjaamaa kokonaisprosessia rahapeleihin kytkeytyvien haittojen arvioimiseksi pelisääntöjen antamisen yhteydessä ja pelien toimeenpanon sekä markkinoinnin valvomiseksi. Arviointijärjestelmää hyödynnettäisiin uusien pelien sekä jo markkinoilla olevien pelien haitallisuutta arvioitaessa.

Vuoden 2012 alusta voimaantulleella arpajaislain muutoksella lakiin lisättiin muun muassa uusi 13 c §, jonka 4 momentin mukaan pelisäännöt annetaan sisäasiainministeriön asetuksella. Pelisäännöt voivat sisältää myös muita pelilaji-, pelityyppi- tai pelikohtaisia pelien tahtia sekä muita sellaisia ominaisuuksia koskevia määräyksiä, jotka ovat tarpeen peleihin liittyvien pelihaittojen vähentämiseksi tai pelien eroamiseksi riittävästi toisistaan. Arpajaislain 14 b §:n 2 momentin mukaan rahapelien markkinointi on kiellettyä muualla kuin erityisissä pelisaleissa, pelikasinoissa ja raviradoilla, joihin pelit tai niiden myyntipiste on sijoitettu, jos peleihin on pelisääntöjen vahvistamisen yhteydessä todettu liittyvä erityinen pelihaittojen vaara.

Työryhmän ehdotuksen mukaan arviointiprosessi koostuu pelin haitallisuuden arvioinnista sekä sen perusteella annettavasta lausunnosta, joka sisältää mahdolliset suositukset pelille ja sen toimeenpanolle asetettavista velvoitteista ja rajoituksista. Arvioinnin tekemistä varten perustettaisiin arviointityöryhmä.

Työryhmän ehdottaman arviointityöryhmän tulisi valita pelin haittaprofiilin arviointiin tarkoituksenmukaisin menetelmä. Työryhmän tehtävät ja organisatorinen asema määritellään tarkemmin työryhmää asetettaessa. Sisäasiainministeriön lainsäädäntösuunnitelmaan vuosille 2012–2016 sisältyy lähiaikoina käynnistyvänä hankkeena arpajaislain tarkistaminen. Erikseen on arvioitava arpajaislain muutostarpeet siltä osin kuin arviointityöryhmälle asetettaisiin sen sisältöisiä tehtäviä, jotka edellyttävät laintasoista sääntelyä. Samalla tulisi myös valmistella säännökset rahapeliyhteisöille asetettavasta velvollisuudesta laatia haittariskien hallintasuunnitelma, sen sisällöstä ja seurannasta.

6.1 Arviointiprosessi

Työryhmän ehdotuksen mukaan aloite pelisääntöjä koskevan asetuksen antamiseksi tai voimassaolevan asetuksen muuttamiseksi voi tulla rahapelien säännöt antavalta sisäasiainministeriöltä, muulta viranomaiselta tai rahapeliyhteisöltä. Työryhmä ehdottaa, että rahapeliyhteisöjen tulisi pelisääntöjen muuttamisen yhteydessä esittää peliin mahdollisesti liittyvien haittariskien hallintasuunnitelma. Haittariskien hallintasuunnitelmalla tarkoitetaan peliyhteisön suunnitelmaa pelin haittariskien hallintaan, sekä tarvittaessa kyseiseen pelituotteeseen mahdollisesti liittyvien rikosriskien torjumiseksi. Haittariskien hallintasuunnitelmaan tulisi sisältyä ainakin suunnitelma pelituotteen tarjonnasta sekä kuluttajansuojelusuunnitelma, joka sisältää selvityksen pelihaittoille alttiiden ryhmien huomioinnista kyseisen pelituotteen osalta.

Aloitteen jälkeen sisäasiainministeriö arvioi tarpeen pelisääntöasetuksen muuttamiselle, valmistelee tarvittaessa uuden asetusluonnoksen ja käynnistää arviointiprosessin toimittamalla luonnoksen tarvittavine taustamateriaaleineen ja liiteaineistoineen arviointityöryhmälle. Sisäasiainministeriö voi myös tarvittaessa pyytää arviointityöryhmältä pelin uudelleen arviointia sen selvittämiseksi olisiko

pelisääntöasetusta tarpeen muuttaa. Tämän jälkeen arviointityöryhmä tekee haitta-arvioinnin valitsemallaan menetelmällä.

Arvioinnissa tulee ottaa huomioon pelin haittaprofiili, rahapeliyhteisön mahdollisesti toimittama haittariskien hallintasuunnitelma, pelin sijoittuminen pelitarjonnan kokonaisuuteen ja pelin käytettävänä pitämiseen liittyvät taloudelliset vaikutukset. Pelin haittaprofiili muodostetaan erityisesti pelituotteen arviointiin kehitetyllä arviointityökalulla, joka tukeutuu työryhmän linjaamiin haitta-arvioinnissa huomioitaviin tekijöihin. Arvioinnin jälkeen arviointityöryhmä sijoittaa yksittäiset pelituotteet yhteen seuraavista luokista.

1. Pelituotteen käytettävänä pitämiselle ei aseteta normaalin vastuullisuuden tason lisäksi erityisiä velvoitteita.
2. Pelituotteen käytettävänä pitämiselle asetetaan erityisiä velvoitteita ja/tai velvoite pelituotteeseen liitettävästä pelinhallintavälineestä⁴.
3. Pelituotetta ei oteta sen suuren riskipotentiaalin takia käyttöön.

Työryhmän näkemyksen mukaan korkean haittariskin pelien toimeenpanolle tulisi asettaa velvoitteita ja mahdollisesti rajoituksia. Tällaisia rajoituksia ja velvoitteita ovat muun muassa euro- ja/tai aikamääräiset rajoitukset, rajoitukset pelin markkinoinnille ja/tai sijoituspaikalle sekä muita sellaisia ominaisuuksia koskevat määräykset, jotka ovat tarpeen peleihin liittyvien pelihaittojen vähentämiseksi tai pelien erottamiseksi riittävästi toisistaan.

Peliin kytkeytyvien haittojen arvioinnin perusteella arviointityöryhmä antaa lausuntonsa sisäasiainministeriölle pelin haitallisuudesta, sen luokituksesta ja arviointityöryhmän suosittelemista toimenpiteistä haittariskien minimoimiseksi. Arviointityöryhmän jäsen voi liittää lausuntoon eriävän mielipiteensä. Lausunnon saatuaan sisäasiainministeriö jatkaa asetuksen valmistelua lainsäädäntöprosessin mukaisesti.

Raportin liitteenä 5 olevassa ehdotuksessa arvioinnissa käytettävästä menettelystä on kuvattu arviointiprosessi sekä arvioinnin suorittavan työryhmän ja prosessissa osallisina olevien tahojen tehtävät.

6.2 Arviointityöryhmän kokoonpano ja resursointi

Arviointityöryhmän erityisenä tehtävänä on arvioida rahapelituotteeseen liittyvää haittariskiä. Työryhmän työ on sisäasiainministeriön rahapelien sääntöihin liittyvän asetusvalmistelun tukemista ja rahapelaamisesta aiheutuvien haittojen ehkäisyyn liittyvää viranomaistyötä. Työryhmä ehdottaa, että arviointityöryhmään nimitetään varsinaisiksi jäseniksi rahapeliasioiden asiantuntijoita määrääjäksi sisäasiainministeriön sekä sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalta. Varsinaisten jäsenten lisäksi työryhmään tulisi nimittää asiantuntijajäsen peliongelmaisille palveluita tuottavalta taholta. Arviointityöryhmälle tulisi nimittää yksi kokopäivätoiminen asiantuntijas sihteeri.

⁴ Pelinhallintaväline on tekninen sovellus, jolla pelaaja pystyy halutessaan asettamaan itselleen pelirajat.

7 Arpajaisiin osallistumisesta aiheutuvien ongelmien seuranta

Työryhmän neljäntenä tehtävänä oli esittää ehdotus menettelystä, jonka mukaan rahapeliyhteisöt luovuttavat arpajaislain 53 §:n mukaiset arpajaisiin osallistumisesta aiheutuvien ongelmien seuranta- ja tutkimusta varten tarpeelliset tiedot sosiaali- ja terveysministeriölle. Tietojen toimittamisvelvollisuus koskee Fintotoa, RAY:tä ja Veikkausta.

7.1 Ehdotus menettelystä tietojen luovuttamiseksi

Rahapelaamisesta aiheutuvien haittojen vähentäminen

Arpajaislain 53 §:n 2 momentin mukaan rahapeliyhteisöjen tulee vuosittain antaa asianomaisen rahapeliyhteisön tuotonjakoasioista käsittelemään säädetyille ministeriölle, sisäasiainministeriölle ja Poliisihallitukselle kertomus pelitoimintansa kehityksestä ja niistä toimenpiteistä, joihin se on ryhtynyt pelaamisesta aiheutuvien sosiaalisten ja terveydellisten haittojen vähentämiseksi. Työryhmä katsoo, että sosiaali- ja terveysministeriölle arpajaislain 52 §:ssä säädetyt seuranta-, tutkimus-, ehkäisy- ja hoidon kehittämisvelvoitteet toteuttamiseksi olisi välttämätöntä, että rahapeliyhteisöt toimittaisivat em. kertomuksensa myös sosiaali- ja terveysministeriöön rahapelihaittojen ehkäisystä vastaavaan yksikköön.

Arpajaislain 53 §:n 4 momentin mukaan rahapeliyhteisöjen on toimitettava rahapeleihin osallistumisesta aiheutuvien ongelmien seuranta- ja tutkimusta varten tarpeelliset tiedot sosiaali- ja terveysministeriölle. Työryhmän näkemyksen mukaan tarpeellisia tietoja ovat esimerkiksi tiedot rahapelaajien lukumäärästä, pelikatteesta, kulutusjakaumasta ja rahapelien markkinointiin käytetyistä resursseista (liite 6).

Rahapelitoimintaa valvovalle Poliisihallituksen arpajaishallinnolle kertyy varsin kattavasti tietoa rahapeliyhteisöjen pelitoiminnasta. Työryhmän ehdotuksen mukaan sosiaali- ja terveysministeriö voisi jatkossa hyödyntää rahapelihaittojen ehkäisyssä pääosin Poliisihallituksen arpajaishallinnon tuottamaa tietoa. Erityisenä kehittämiskohteenä tällä kohtaa on eri peliyhteisöjen pelitoiminnasta saatavan tiedon yhteen sovittaminen siten, että rahapelitoiminnassa tapahtuvista muutoksista saadaan yhteismitallista tietoa.

Eri pelien pelaamisessa tapahtuvat muutokset voivat osoittaa myös yksittäisen pelituotteen haittapotentiaalin kasvua. Samoin erityisesti peliongelmaisille tarkoitettuista sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista ja muista hoitojärjestelmän tuottamista tiedoista nousee joskus esiin yksittäisiä pelejä, joiden takia hakeudutaan tavanomaista useammin hoitopalveluiden piiriin. Näissä tilanteissa sosiaali- ja terveysministeriö pyytää tarvittaessa yksilöityjä tietoja yksittäisen rahapelin pelaamisesta, itse pelituotteesta ja sen markkinoinnissa tapahtuneista muutoksista.

Liite 1: Veikkauksen ilmoittama pelinimikelistus

Arvontapelit

Lotto
Jokeri
Vikingslotto
Keno
(Eurojackpot, suunniteltu aloitus
maaliskuussa 2012)

Raaputusarvat

Luontoarpa
Jokeriarpa
Ässäarpa
Mega-arpa
Casinoarpa
Onnensanat-arpa
Kenoarpa
Euroarpa
Lahja-arpa
Arpakirja
MM-arpa

Urheilupelit

Pitkäveto (kiinteäkertoiminen)
Tulosveto (kiinteäkertoiminen)
Tulosveto (muuttuvakertoiminen)
Moniveto (muuttuvakertoiminen)
Voittajaveto (kiinteäkertoiminen)
Voittajaveto (muuttuvakertoiminen)
Superkaksari (muuttuvakertoiminen)
Supertripla (muuttuvakertoiminen)
Päivän Pari (muuttuvakertoiminen)
Päivän Trio (muuttuvakertoiminen)

Vain www.veikkaus.fi -pelisivustolla toimeenpantavat pelit

Syke
LIVE-veto
eBingo
Nettiarvat

Luonto Lemmikki -arpa
Luonto-arpa Lappi
Ässä ristinolla -arpa
Horoskooppi -arpa
Casino 21 -arpa
Onnenrivit-arpa
Domino-arpa
Sanaristikko-arpa
Jalokivi-arpa
Onnenristikko -arpa
Talvisauna-arpa
Iron Sky -arpa
Puutarha-arpa
Tuunausarpa
2 samaa arpa
7 eroa arpa
Onnenbiisit -arpa
Muistipeli -arpa
Postikortti -arpa

Veikkauspelit

Vakioveikkaus
Moniveikkauspelit
4veikkaus
5veikkaus
7veikkaus

Liite 2: RAY:n ilmoittama pelinimikelistus

Raha-automaatit / pelipisteet ja erityiset pelisalit

Apila	Potti Di Mare	Texaspokeri
Classic	Mökkielämää	Timantti
Deal	Multipokka	Tuplapotti
Hedelmacocktail	Numerokeno	Tähti
Jokeripokeri	Pikapokeri	Ventti-Ville
Kakkospokeri	Pohjantähti	Marjakori
Karnevaali	Porttipeli	Ässäpokeri
Korttikeno	Ra-Ha	Rautaa
Kulta-Jaska	Ruusu	
Kymppipokeri	Sole	Lightning Poker
Unelmaloma	Spinni	(erityisautomaatti)
Luna	Superruletti	Tangiamo
Luumu	Suvihumppa	(erityisautomaatti)
Mansikka	Taitopokeri	

Raha-automaattipelit / www.ray.fi -pelisivusto

Kulta-Jaska	Queen of the Pyramids	The Discovery
Unelmaloma	Golden Games	Rome & Glory
Tuplapotti	Wall St. Fever	Fairy Magic
Jokeripokeri	Skazka	True Love
Tähti	Gold Rally	Safari Heat
Hunajakeno	Pharaoh's Secrets	What's Cooking
Mansikka	Top Trumps World Football	Cinerama
Pohjantähti	Stars	Diamond Valley Pro
Ässäkisa	Bonus Bears	Vacation Station
Multipokka	Arctic Treasure	Greatest Odyssey
Ventti-Ville	Thrill Seekers	Goblin's Cave
Spinni	Geisha Story	Ocean Princess
Iron Man 2	Sparta	Ugga Bugga
Pink Panther	Wild Spirit	Triple Profits
Top Trumps Celebs	From Russia With Love	Tropic Reels
Captain's Treasure	Diamond Valley	Jacks or Better
Gladiator	Chinese Kitchen	Jokeripokeri
X-Men	Forest Of Wonders	Aces & Faces
Fantastic Four	Azteca	4-Line Jacks or Better
Desert Treasure	Fruitmania	Deuces Wild
Elektra	Alien Hunter	Megajacks
Highway Kings	Beach Life	4-Line Aces & Faces
Iron Man	Dolphin Reef	2 Way Royal
Top Trumps Football	Thai Paradise	10's or Better
Legends	Panther Moon	4-Line Deuces Wild
Football Rules!	Banana Monkey	50-Line Jacks or Better
Golden Tour	Farmer's Market	10-Line Jacks or Better
Archer	Captain's Treasure Pro	All American

Multipokka	Fountain of Youth	Keno Xperiment
25-Line Aces & Faces	Funky Monkey	Heads Or Tails
Tuplapotti	Tres Amigos	Pop Balls
Tähti	Crazy 7	Bonus Bowling
Mansikka	Jungle Boogie	Genie's HiLo Jackpot
Pohjantähti	Alchemist's Lab	Rock-Paper-Scissors
Rock'n Roller	Sultan's Fortune	Penalty Shootout
Party Line	Hunajakeno	Fortune Keno
Magic Slots	Ässäkisa	Derby Day
Bermuda Triangle	Keno80	Spin A Win
8-Ball Slots	Spinni	Dice Twister
Neptune's Kingdom	RAY Reels	Rollercoaster Dice
Safecrackker	Mini Roulette	Around the World
Haunted House	Hold'em Showdown	

Raha-automaatit / Casino Helsinki

Vuoden 2011 aikana Casinossa olleet automaatit. Listauksessa ei ole kyse peleistä, vaan yhdessä automaatissa voi olla useita pelejä.

Alien	Game king 5.2	Queen of the wild
All about money	Game king upright	Quickhitplat
Asian dreaming	Gaminator	Rich girl multi
Aztec temple multiway	Gypsy moon	Russian treasure multi
Betti the yetti multi	Heart of africa multi	Santa claus special
Bombay multi	Hot pick	Sbx g19
Carnival of mystery multiway	Hotshots	Sbx g20
Chef tabasco	Idols	Sbx g22
Cleopatra 9-lines reel	Jade gate multi	Sea monkeys multi
Cleopatra multi	Jewels of arabia multi	Sex and the city
Cleopatra2 multi	King cheetah multi	Shake your booty multi
Coyote moon multi	Klondike treasure multi	Shinobi multi
Crafty carls crabmania	Knox cleopatra	Silver sword
Da vinci diamonds multi	Knox frogprince2	Smlld 3d
Deep pocket 10 cents	Knox lobstermania	Star wars
Deep pockets 2 cents	Knox unicorn	Stinkin` rich multi
Double diamond haywire 20 cent	Kronos	Super sallys shrimpmania multi
Double diamond multi	Lightningpoker	Texas tina multi
Double five times pay	Lotus flower	Time for money
Double ten times pay 20 cents	Mighty miner	Toucan treasure
Double3x4x5diamond	Money storm multi	Touchbet roulette
Dragons fire	Money toad multi	Treasure hunter
Egyptian dreams	Mystic manta	Treasure of the pyramids
Erik the red	Mystical mermaid multi	Treasure of troy
Fire chief	Nautilus	Triple fortune dragon multi
Fireball	Novablast	Triple ingot multi
Fortune dragon multi	Pegasus 2 multi	Ttable
Game king 5.0	Persian princess multi	Twice your honey multi
	Pharaohs gold multiway	Twin win multi
	Pickem game maker	Unicorn multi
	Princess of the amazon	

Unicorn reel	Wild bear multi ez	
Vampires embrace	Wild bear salmon run multi	Lightning Poker (erityisautomaatti)
Vegas hits	Wild taxi multi	Tangiamo (erityisautomaatti)
White nights multi	Wild wolf multi	
Wild bear multi	Wolf run multi	

Pöytäpelit / pelipisteet ja erityiset pelisalit

Bulldog
Black Jack
Dynamic Poker
Fast Poker
Red Dog
Roulette
Riverside Poker
Pokerit

- Texas Hold'em
- Omaha

Pöytäpelit / Casino Helsinki

American Roulette
Black Jack
Oasis Poker
Punto Banco
Texas Holdem Bonus
Pokerit

- Texas Hold'em
- Omaha
- 7 Card Stud
- Sökö

Pöytäpelit / www.ray.fi -pelisivusto

Blackjack	Blackjack Switch	Progressive Baccarat
Premium European Roulette	Blackjack Peek	Texas Hold'em
Progressive Blackjack	Ranskalainen ruletti	Omaha
Premium Roulette Pro	Casino Blackjack	Omaha Hi-Lo
Premium American Roulette	Half Double Blackjack	
Premium French Roulette	Amerikkalainen ruletti	
Red Dog	Baccarat	
Eurooppalainen ruletti	Pai Gow Poker	
Blackjack Pro	Wild Viking	
Blackjack Surrender	Craps	
Roulette Pro	Sic Bo	
3D Roulette	Pontoon	
	Lucky Blackjack	

Liite 3: Fintoton ilmoittama pelinimikelistus

Voittaja-peli
Sija-peli
Kaksari
Troikka-peli
TOTO75-peli
TOTO65-peli
TOTO5-peli
TOTO4-peli
Päivän Duo -peli

Liite 4: Pelituotteen riskiarvioinnissa huomioitavia ominaisuuksia

	Arpajaislaki (perustelut)	Vihreä kirja	Gam-Gard	RaVa	Asterig
Pelin tahti / Tilanteen toistuvuus	X	X	X	X	X
Tuloksen selviämisenopeus / Voiton välittömyys	X	X	X	X	X
Läheltä piti -tilanteet ”Near win”	X	X	X	X	X
Pelin palkitsevuus (palautusprosentti)	X	X	X	X	X
Taidon (todellisen tai kuvitteellisen) merkitys ja vuorovaikutus	X	X	X	X	
Kaupallinen viestintä		X		X -	
Saatavuus ja sosiaalinen ympäristö	X	X	X	X	X
Taloudellisen tappion riski				X	
Usean pelin / vedon yhtäaikainen pelaamismahdollisuus ”Multi-game / stake opportunity”			X	X	X
Panostuksen vaikutus voittopottiin ”Variable / fixed stake size”			X	X	X
Jackpot size			X	X	X
Maksamisen helppous ”Ease of pay”			X	X	
Pelin visuaalisuuteen ja efekteihin liittyvät ominaisuudet				X	X

Liite 5: Ehdotus arvioinnissa käytettäväksi menettelyksi

EHDOTUS RAHAPELIEN HAITALLISUUDEN ARVIOINNISSA KÄYTETTÄVÄKSI MENETTELYKSI

UUSI PELI / MUUTOS / UUELLEEN ARVIOINTITARVE

1. Aloite

- a. Rahapeliyhteisö tekee sisäasiainministeriölle aloitteen uudesta pelistä tai jo markkinoilla olevan pelin muuttamisesta. Rahapeliyhteisö toimittaa ministeriölle ehdotuksen pelisäännöistä tarvittavine liitteineen.
- b. Sisäasiainministeriö havaitsee asetuksen muutostarpeen ja/tai rahapelin uudelleenarviointitarpeen.
- c. Aloite tulee muilta viranomaisilta (Poliisihallitus, muut) ja/tai sisäasiainministeriön ja Poliisihallituksen välisissä tuloskeskusteluissa on tullut esille uudelleenarviointitarpeita.

2. Asetusmuutoksen valmistelu

- a. Arvioidaan, onko valmistelua syytä jatkaa. Sisäasiainministeriö voi tarvittaessa pyytää lausuntoa aloitteen tarkoituksenmukaisuudesta muilta tahoilta (rahapeliyhteisöt/Poliisihallitus/muut tahot).
- b. Kerätään asetusluonnoksen laatimiseksi mahdollisesti tarvittava taustamateriaali (rahapeliyhteisö/Poliisihallitus/muut tahot).

3. Asetusluonnos

- a. Sisäasiainministeriö laatii asetusluonnoksen.
- b. Luonnos toimitetaan Poliisihallitukselle mahdollisen teknisen ja/tai tilastollisen lisämateriaalin keräämistä varten olemassa olevasta peliaineistosta.
- c. Asetusluonnos taustamateriaaleineen ja liiteaineistoinen toimitetaan arviointityöryhmälle.

4. Arviointityöryhmän haitta-arviointi

- a. Arvioinnissa tulee ottaa huomioon pelin haittaprofiili, rahapeliyhteisön mahdollisesti toimittama haittariskien hallintasuunnitelma, pelin sijoittuminen pelitarjonnan kokonaisuuteen ja pelin käytettävänä pitämiseen liittyvät taloudelliset vaikutukset. Pelin haittaprofiili muodostetaan erityisesti pelituotteen arviointiin kehitetyllä arviointityökalulla, joka tukeutuu työryhmän linjaamiin haitta-arvioinnissa huomioitaviin tekijöihin. Tarvittaessa arviointityöryhmä voi pyytää rahapeliyhteisöltä lisäselvitystä.
- b. Arviointityöryhmä luokittelee pelituotteen haitallisuusarvioinnin perusteella.
- c. Arviointityöryhmä antaa lausuntonsa sisäasiainministeriölle pelin haitallisuudesta, sen luokituksesta ja arviointityöryhmän suosittelemista toimenpiteistä haittariskien minimoimiseksi. Arviointityöryhmän jäsen voi liittää lausuntoon eriävän mielipiteensä.

5. Asetuksen jatkovalmistelu

- a. Työryhmä toimittaa lausuntonsa sisäasiainministeriölle jatkotoimenpiteitä varten sekä mahdollisille muille tahoille tiedoksi.
- b. Sisäasiainministeriö suorittaa kokonaisarvion pelisääntömuutoksesta ja viimeistelee tarvittaessa asetusluonnoksen arviointityöryhmän lausunnon huomioiden.
- c. Sisäasiainministeriö lähettää asetusluonnoksen lausuntokierrokselle lainsäädäntöprosessin mukaisesti.

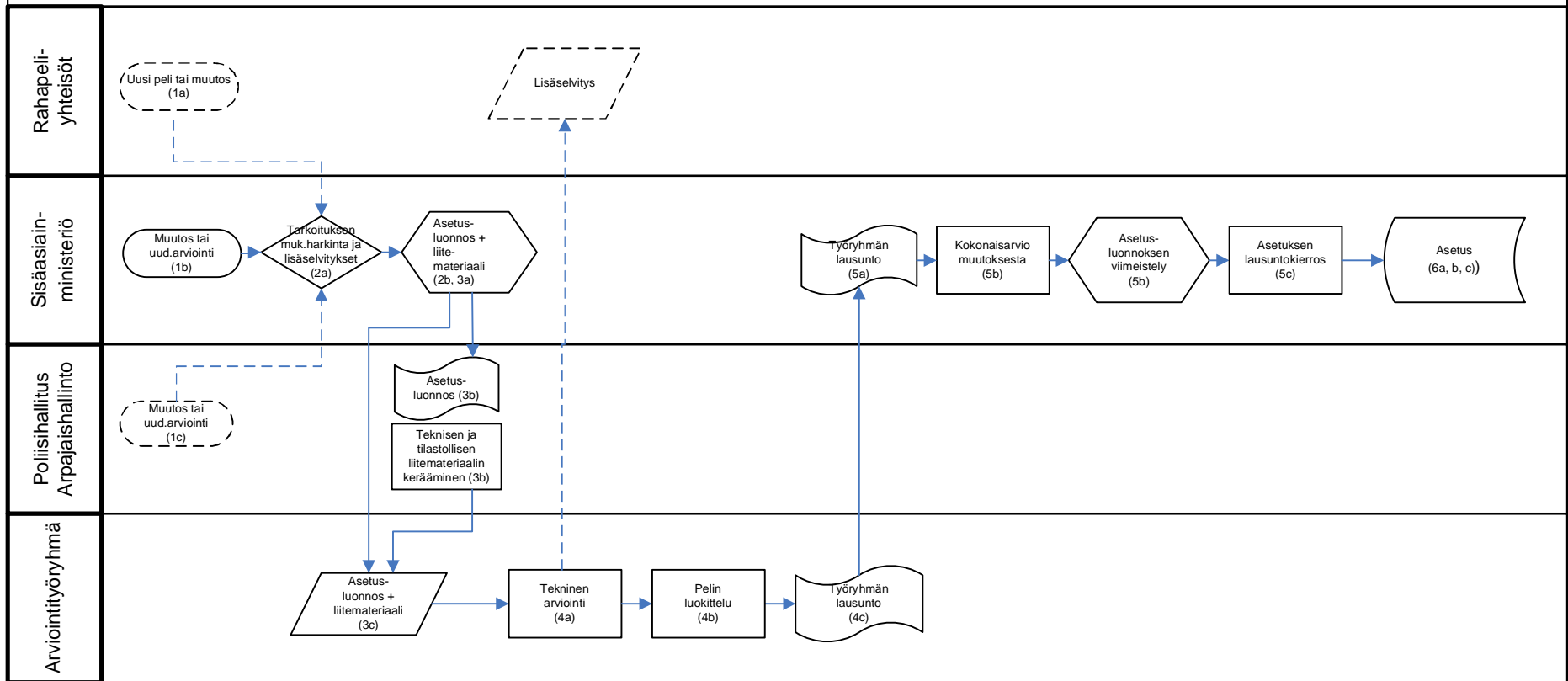
6. Asetuksen antaminen

Annetut lausunnon huomioiden sisäasiainministeriö ryhtyy tarvittaviin jatkotoimenpiteisiin.

- a. Asetus annetaan esitetyn mukaisena.
- b. Asetus annetaan muutettuna.
- c. Asetuksen valmistelu lopetetaan.

Pelisääntöjen antamisen yhteydessä tulee todeta liittyykö peliin erityinen pelihaittojen vaara. Pelisäännöt voivat sisältää myös muita pelilaji-, pelityyppi- tai pelikohtaisia pelien tahtia sekä muita sellaisia ominaisuuksia koskevia määräyksiä, jotka ovat tarpeen peleihin liittyvien pelihaittojen vähentämiseksi tai pelien eroamiseksi riittävästi toisistaan.

Menettelytapaehdotus: Rahapeliä haitallisuuden arviointi
Uusi peli, muutos tai uudelleenarviointitarve

Liite 6: Ehdotus rahapelikulutuksesta kerättäväksi tiedoksi

Punaiselle pohjalle rekisteröimättömän (ei tunnistetun) pelaamisen tiedot.

Pelilaji/-tyyppi	Pelaajien lukumäärä / vuosi		Pelikate		Kulutusjakama - Eniten pelaava 5 % / pelikate		Markkinointipanostus (euroa)
Raha-automaatit							
Hedelmäpelit (Monilinjaiset)							
Hedelmäpelit (Yksilinjaiset)							
Pokeriautomaatit							
Erikoispelit							
Kasinopelit							
Korttipelit							
Muut pöytäpelit							
Casino Helsinki							
Arvontapelit							
Lottopelit							
Raha-arvat							
Vedonlyöntipelit							
Veikkauspelit							
Totopelit							